

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maks Kostanjevec

Borilne veščine v vojski

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maks Kostanjevec

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

Borilne veščine v vojski

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

Zahvalil bi se Borutu Kinclju in Mateju Mavsarju za pomoč in navdih pri diplomskem delu in KAF Celje za nepozabne treninge. Zahvalil bi se tudi mentorici doc. dr. Maji Garb za nasvete in pomoč pri diplomi in vsem družinskim članom za podporo pri študiju, še posebej Petri in Glennu za posebno motivacijo pri učenju.

Borilne veščine v vojski

Borilne veščine so danes nekaj vsakdanjega, včasih pa so bile to tehnike, ki so jih poznali le izbranci, skozi zgodovino so postajale temelj, ki ga je moral imeti vsak bojevnik. V diplomskem delu sem na kratko prikazal del zgodovine borilnih veščin. Kako so se razvijale, kaj je bil njihov namen in kdo jih je začel poučevati. V nadaljevanju sem razložil še nekaj osnovnih položajev, premikanje v borbi, nekaj ročnih in nožnih udarcev, ter se dotaknil borbe na tleh. Opisal sem še nekatere vitalne in živčne točke na človekovem telesu, ki se lahko uporabljajo v boju, ter v diplomsko delo vključil še raziskavo o vplivu borilnih veščin na zdravje. Borilne veščine sem v nadaljevanju razdelil na civilne in vojaške, ki so si v osnovi podobne vendar se med seboj razlikujejo predvsem glede namena uporabe. Posebno poglavje sem posvetil še uporabi borilnih veščin v vojaške namene in za konec dodal še primer Ameriške, Izraelske in Slovenske vojske in uporabo borilnih veščin v teh vojskah.

Ključne besede: Borilne veščine, vojska, tehnike borilnih veščin.

Martial arts in army

Martial arts are today something ordinary, but in the past, these were the technics that were known only to a chosen one. Through the history they become basics for a warrior. In my diploma thesis I show a short history of martial arts, how they developed, what were their purpose and who started to teach them. I also explained few basic stands, moves in combat and few hands and legs strikes and also a basic of ground fighting. I describe some of vital target and some of pressure points in human body, which can be used in combat situations. I also included a research of what is an affects of martial arts on human health. I split martial arts on two types, first on civilian martial arts and second on martial arts which are used by army. They are similar among each other, but their differences are in purpose of use. I dedicate one chapter on how to use army martial arts, and for the end I give three examples of USA, Israel and Slovenian army, how armies of these states teach martial arts their soldiers.

Key words: Martial arts, army, technics of martial arts.

Kazalo

1	UVOD	6
2	TEMELJNI POJMI	8
3	ZGODOVINA BORILNIH VEŠČIN V VOJAŠKE NAMENE	9
4	TEHNIKE BORILNIH VEŠČIN	13
4.1	OSNOVNI ROČNI UDARCI, BORBENI STAV IN PREMIKANJE	13
4.2	TEHNIKE NA DISTANCI NOŽNIH IN ROČNIH UDARCEV	15
4.3	TEHNIKE NA DISTANCI KLINČA IN GRABLJENJA	15
4.4	TEHNIKE V BORBI NA TLEH	17
4.5	VITALNE TOČKE NA TELESU	17
4.6	ŽIVČNE TOČKE NA TELESU	20
5	BORILNE VEŠČINE IN ZDRAVJE	22
6	BORILNE VEŠČINE ZA CIVILNE IN VOJAŠKE NAMENE	23
6.1	CIVILNE BORILNE VEŠČINE	24
6.2	VOJAŠKE BORILNE VEŠČINE	25
7	BORILNE VEŠČINE VOJSKE ZDA, IZRAELA IN SLOVENIJE	31
7.1	VOJSKA ZDA	31
7.2	IZRAELSKA VOJSKA	35
7.3	SLOVENSKA VOJSKA	36
8	ZAKLJUČEK	40
9	LITERATURA	41
	PRILOGI	45
	Priloga A: Intervju z bivšim pripadnikom MORiS-a	45
	Priloga B: Intervju o borilnih veščinah z Borutom Kinclom	47

1 UVOD

Borilne veščine so umetnost in odgovornost tistega, ki jih razume in obvlada. Pred izumom orožij so bile borilne veščine del vsakdana. Pod to umetnost spadajo tudi goloroka borba z petimi distancami borbe, kot borba z raznovrstnimi hladnimi orožij in kasneje raznimi napenjalnimi, metalnimi in končno strelnimi orožji. Prvotni namen orožja je bil lov in obramba pred živalmi, kasneje tudi pred ljudmi. Z orožjem se borimo za preživetje, obstanek, nadvlado itd. Borilne veščine so torej znanje, ki nam omogoča preživetje in dominacijo nad nasprotnikom in zajemajo vse s čimer se lahko borimo.

Borba je sestavni del življenja, bodisi je to borba za izobrazbo, službo, hrano in vodo, življenje. V njej zmaga tisti, ki je vztrajnejši, ima boljše tehnično znanje in je pripravljen narediti za zmago prav vse. Že Machiavelli je dejal, da cilj opravičuje sredstva in ravno po tem načelu naj bi se poučevalo borilne veščine v vojski. Zakaj po tem načelu? Cilj borilnih veščin v vojski ni športna borba, ni doseganje najboljših rezultatov, osvajanje medalj in pokalov, temveč je njihov namen naučiti vojaka, s pomočjo uporabe tehnik, prijemov in načinov, kako lahko na bojišču ostane živ. V diplomskem delu ne trdim, da poznavanje in predvsem obvladovanje vojaških borilnih veščin zagotovo omogoči posameznemu vojaku preživetje v različnih situacijah. Kar skušam poudariti je, da poznavanje borilnih veščin vojaku daje precej večje možnosti preživetja, kot če le teh ne bi poznal. Ali jih bo vojak uporabil v nevarnih situacijah ali ne, pa je stvar posameznika in urjenja, ki ga je opravil.

Cilj in namen diplomskega dela je ugotoviti, katere borilne veščine se uporabljajo v vojski, kakšen je namen uporabe borilnih veščin v vojski, kaj se dejansko uporablja in kako učinkovite so. Kdo jih poučuje in kakšen način poučevanja se uporablja, kaj je pri tem poučevanju pomembno in na čem temelji poudarek, kakšni so treningi borilnih veščin v vojski, kakšna je praktična uporaba. V diplomskem delu imam namen razložiti posamezne distance borbe, ki se uporabljajo pri preučevanju in kasneje pri uporabi borilnih veščin, osnovne pojme, ki jih bom uporabljal v diplomskem delu, predmete, s katerimi si pomagamo na treningih in poučevanju, ter predmete, ki se jih dejansko uporablja v boju samem.

Namen diplomske naloge je predstaviti tisti del vojaške dejavnosti, ki se ukvarja z borilnimi veščinami, ki je po mojem mnenju eno ključnih področij, kar se tiče oboroženega boja, ter pojasniti, da se za besedno zvezo borilne veščine skriva širok pomen razumevanja te besede in ogromno znanja, ki pa je v akademskem svetu, ki se ukvarja s tematiko obramboslovja in boja, bolj malo raziskan.

Hipoteze:

1. Vojska svoje vojake nauči le tiste tehnike in metode iz različnih borilnih veščin, ki omogočijo vojaku preživetje na terenu.
2. Učenje borilnih veščin v vojski je časovno omejeno, zato je potrebno izbrati tehnike, ki so lahko učljive in si jih vojaki lahko zapomnijo, ter se jih je potrebno naučiti pod stresom, da jih znajo vojaki uporabiti tudi v realni situaciji.

Metode dela bodo pretežno teoretične, opravljena bosta tudi dva intervjuja. Presoja ugotovitev iz literature pa bo narejena tudi na podlagi avtorjevih osebnih izkušenj z borilnimi veščinami.

2 TEMELJNI POJMI

Borilne veščine (ang. Martial arts) je termin, ki izhaja iz latinskega termina prevedenega v angleščino "Art of Mars", kar dobesedno pomeni Marsova veščina (Mars je bil Rimski bog vojne, nasilja) in se je uporabljal v Evropi okrog leta 1550, označeval pa je igro z mečem (današnje mečevanje). Borilne veščine lahko definiramo kot znanje oz. znanost o borbi.

Mešane borilne veščine (MBV; ang. MMA-Mix Martial Arts) – kratica je sinonim za prosto borbo, kjer ni omejitev glede uporabe borilnih veščin, saj se lahko v boju mešanico vsega. Športna borba po pravilih MMA zajema vseh pet distanc goloroke borbe, dovoljuje vse udarce, vzvode, ključke itd., prepovedani so le udarci v genitalije in zatilje, vlečenje za lase in rinjenje prstov v predel oči.

Distanca borbe je razdalja med nasprotnikoma. V goloroki borbi jih poznamo pet (distanca nožnih udarcev; ang. Kick distance, distanca ročnih udarcev; ang. Punch distance, distanca klinča, udarcev z kolena in komolci, distanca grabljenja in metov; ang. Grappling distance in distanco borbe na tleh; ang. Ground distance ali ground fight) v borbi z orožji pa tri plus ena (osnovne tri so dolga, srednja in kratka distanca, na kateri je tudi poudarek, dodatna distanca je borba na tleh z uporabo orožij).

Hladno orožje – orožje kot so noži, sekire, sablje, meči itd.

Točke pritiska (Pressure points) – so točke na človeškem telesu, ki povzročajo nelagodje, bolečino, nezavest itd. Aktiviramo jih z udarci, pritiski in drgnjenjem.

KAF - Kempo-Arnis Federation, ki je plod slovenskega mojstra borilnih veščin Boruta Kincla, ki je 2, 6 in 7. DAN Kempo-Arnis opravljal na Hall of Fame v Veliki Britaniji.

Kata je zaporedje gibov iz katerih so razvidne aplikacije, ki se uporabljajo v borbi. Kata se je ohranila iz obdobja, ko ni bilo fotoaparatorov in kamer in je bil to način, da si je nekdo zapomnil vse aplikacije, udarce, mete in brce, s tem ko se je naučil kato.

SV - Slovenska vojska

Samoobramba – je v priročniku Slovenske vojske definirana kot obramba in napad z namenom, da napadalca odvrnemo od napada s pomočjo različnih prijemov, sunkov, brce ali metov (Ančnik 1994, 5).

3 ZGODOVINA BORILNIH VEŠČIN V VOJAŠKE NAMENE

Borilne veščine, ki jih poznamo danes so se razvile na vzhodu, in sicer na področju današnje Kitajske in Japonske. Diskusije o borilnih veščinah segajo že v čas antične Grčije in starega Egipta, vendar pa ima večina danes znanih borilnih veščin korenine na vzhodu (Bu in drugi 2010). Leta 708 pr. n. št. postane rokoborba olimpijska panoga, 688 pr. n. št. se ji pridruži Pestenje, ter 648 pr. n. št. še Pankratij. Rokoborbo in Pestenje bi lahko danes našli v Boks, medtem ko je Pankratij danes izumrla borilna veščina. Po edinih virih, vazah, kipih in raznih slikah lahko sklepamo, da so v tej borilni veščini uporabljali vse osnovne boksarske udarce, nekatere brce, udarce s koleno in komolci ter mete in vzvode. Rimljani so v svoji različici Pankratija imeli povita zapestja z usnjenimi trakovi, v katere so bile všite železne kroglice. 480 pr. n. št. je Teogenes zmagal na olimpijskih igrah v pestenju, in po nekaterih virih ostal neporažen celih 22 let. 326 pr. n. št. je Aleksander Veliki izvajal invazijo v Indijo, njegovi vojaki so bili izjemno dobri v Pankratiju, kot poročajo nekateri viri naj bi ravno Aleksandrovi vojaki vplivali na razvoj Azijskih borilnih veščin. Leta 264 pr. n. št. se zgodijo prvi gladiatorski boji, 495 pr. n. št. pa se na drugem koncu sveta konča gradnja slavnega šaolinskega samostana (Lisac 2008a).

Leta 1139 se prvič pojavijo zapisi o "Cornish Wrestling", ki je bil avtohtona borilna veščina v Angliji. 1584–1645 je živel najslavnejši japonski mečevalec in ustanovitelj šole "dveh mečev" Mijamoto Musaši, katerega knjiga "petih prstanov" je še danes cenjena knjiga o mečevanju. 1674 na Nizozemskem izide priročnik »Klare Onderrichtinge der Vootreffelijcke Worstel Konst«, ki ga je napisal takrat znani rokoborec Nicolaes Petter. Priročnik opisuje obrambne tehnike proti porivanjem, obrambne tehnike proti nožu, en požrtvovalni met, nožne mete, vzvod na gležnju in komolcu, prijeme za lase, tehnike, kjer se nasprotnika meče s pomočjo vzvoda ali ključa, udarce s kolenom, davljenja, udarce z roko in precej nenavadne mete, kjer je potrebno prijeti nasprotnika za gleženj, ter transportne prijeme. 1719 je v Londonu ustanovljena akademija za Boks. 1831 je nekdanji ameriški predsednik Abraham Lincoln v rokoborskem srečanju premaga znanega rokoborca Jacka Armstronga (Lisac 2008a).

Od prve in druge svetovne vojne naprej pa se je začel nagel vzpon borilnih veščin. Karate kot ena najbolj popularnih borilnih veščin dvajsetega stoletja je prišla v Ameriko in Evropo iz Japonske, vendar pa je na Japonsko prišla šele leta 1922, po tem ko je leta 1921 Funakoshi (mojster Karateja) takrat kronskemu princu Hirohitsu demonstriral svojo avtohtono veščino Karate oz. Toudi jutsu. Zgodovina karateja in nekaterih drugih borilnih veščin je torej prišla iz

Kitajske. Pomemben za nastanek današnjih borilnih veščin je otok Okinava, ki je del otočja Ryukyu, leži pa nekje med Japonsko in Kitajsko. Zaradi strateške lege in globokega pristanišča v Nahi so ga od sedmega stoletja pa vse do druge svetovne vojne želele osvojiti svetovne velesile. V sedmem stoletju so na otok Kitajci prinesli pisani jezik, literaturo in borilne veščine. Leta 1393 se je na otok priselilo 36 kitajskih družin, ki so med drugim prinesle tudi južno kitajske White crane kung fu stile. Leta 1477 se na Okinavi prepovede nošenje orožja, kar traja do leta 1609, ko je 3000 vojakov iz južno-Japonske province Satsuma zavzame otok. Japoncem je všeč ideja o neoboroženem ljudstvu, zato ohranijo prepoved nošenja orožja. Japonci so bili zelo kruti do Okinavcev, saj so jih dojemali kot živali. Posilstva, skrajna izkoriščanja, umori in smrtne kazni, brez pravega razloga so bili zelo pogosti. 1868, Okinava uradno postane del Japonske, prepoved nošenja orožja pa se širi skozi celotno Japonsko ozemlje. Okinava je bila tako pod Kitajskim vplivom 1250 let, pod Japonskim pa samo 250 let. Uradno ime za Karate je "Kitajska roka", v tridesetih letih se je zaradi Japonskih teženj spremenilo v "Prazno roko". Oba imena se izgovorita isto, le pismenke so drugačne. Če torej pogledamo zgodovino Okinave, vidimo, da tehnike v tradicionalnem karateju niso bile narejene za telovadbo dvakrat na teden, ampak so posledica dolge in krute zgodovine in vojn, ki sta sprožila potrebo po obrambi. Tehnike so bile realne, namenjene boju za življenje in smrt in so vključevale tudi brcanje in rezanje nasprotnika na tleh. Okinavci Japonce, niso nikoli hoteli učiti pravega karateja, saj je bilo to za njih skrajno nedomoljubno ravnanje. Leta 1902 je Anko Itosu karate začel javno učiti šoloobvezne otroke, ter s tem dejanjem potegnil karate iz meglice skrivnosti, saj se je karate prej poučeval v strogi tajnosti in samo izbrane ljudi. Japonce so Okinavci učili karate na nov način, povezan z zenom in duhovno platjo. Japonci so tako uporabili karate za motiviranje bodočih vojakov in v tem obdobju lahko vidimo kako veliko število složno in kot skupina dela kato. Tako se prvoten namen karateja izgubi in ni več namenjen direktni borbi ampak krepitvi japonskega karakterja z velikim številom ponovitev določenih gibov, kot posledica vojaškega ustroja, ki se v karateju uporablja še danes in ima bolj malo skupnega z tradicionalnim karatejem iz Okinave namenjenem realni borbi (KAF 2012). Okinavske borilne veščine, naj bi se kasneje z vzpostavitvijo trgovskih poti, prenesle na druge predele takratnega vzhoda, ki so še danes znane po svojih borilnih veščinah. Predvsem so to: Tajska (Tajski boks-Muai Tay), Filipine (Arnis-Kali), Kitajsko (Win chun, Kung Fu, itd.), Japonsko (Karate, Jiu-jitsu, Kyokoshin karate itd.) in ostale dežele na temu delu sveta. Novejše raziskave so pokazale, da je tudi Evropa imela svoje borilne veščine. Že od dvanajstega stoletja naprej se je nekaj Evropejcev ukvarjalo z borilnimi veščinami, ki so temeljile predvsem na grabljenju in metanju

nasprotnika. Skozi čas so veščine postajale vse bolj izpopolnjene, natančno so se preštudirali vsi gibi in manevri meča, veliko pozornosti pa je bilo posvečeno tudi bodalom, sekiram in ostalemu hladnemu orožju. V Evropi je v literaturi iz leta 1550 omenjena igra z meči, ki je predhodnica današnjega mečevanja in sabljanja. V tem obdobju so se pojavile tudi tehnike obrambe s ščitom, ter tehnike bojevanja z buzdovani, kopji in sulicami. Te veščine so obvladali predvsem vojaki, saj so bili ti izpostavljeni bojnemu delovanju, ker so morali to znanje uporabljati, za razliko od vzhodnjaških borilnih veščin, kjer je imelo znanje poleg vojske tudi ljudstvo. V Evropo je z razvojem trgovskih poti začelo prihajati znanje azijskih borilnih veščin, ki je imelo vpliv na nekatere borilne veščine v Evropi, predvsem na veščine, ki zajemajo goloroko borbo (Clements 2006a).

Z obema svetovnjima vojnama, ko so se Evropejci, še bolj pa Američani borili na vzhodu, so se nekateri vojaki učili borilnih veščin, ki so jih znali avtohtoni prebivalci, z vrnitvijo v domovino, pa so začeli te vojaki podajati znanje naprej¹. Razvilo se je mnogo klubov borilnih veščin, najbolj med vsemi je bil zastopan karate, kjer so začeli organizirati različna prvenstva in ga iz tradicionalne borilne veščine, ki je bila ustvarjena zaradi samoobrambe spremenili v šport, kjer se je določeno znanje preoblikovalo, nekaj se ga je izgubilo, le malo pa je ostalo tistega tradicionalnega znanja, katerega so ustvarjale generacije bojevnikov na Azijskem kontinentu.

Sprva so se v vojski poučevale veščine borbe z orožji(sabljanje in mečevanje). Z razvojem borilnih veščin za šport (Juda, Karateja, Tekwan do ja ...), se je za te borilne športe začela zanimati tudi vojska. V dvajsetem stoletju so se na začetku, poučevali športi kot so karate in judo, ki sta prevladovala predvsem v zahodnih vojskah, kasneje so dodali še nekatere vzvode in ključe, ki so bili namenjeni lažjemu transportu ujetnikov, lažjemu oklepanju in ugrabitvam. Na Vzhodu, predvsem v državah vzhodnega bloka, sta se podobno kot na vzhodu pojavila v vojski karate in judo, kasneje pa še druge borilne veščine. V Sovjetski zvezi so se lotili nekakšne prenove in so združili rusko znanje borilnih veščin in judo, posledično pa sta nastali dve borilni veščini, ki jih še danes poučujejo v ruski vojski, to je SAMBO in SYSTEMA.

¹ Prebivalstvo, ki je obvladalo borilne veščine, sovražniku ni pokazalo vsega znanja, ki stoji v borilnih veščinah, kar je imelo za posledico netočno interpretacijo nekaterih gibov, ki se še danes v nekaterih klubih učijo z drugačno interpretacijo od prvotne. Eden izmed prvih, ki se je s tem ukvarjal je bil eden izmed tako imenovane svete trojice, George Dilman, ki je bil tudi sparing partner od Muhamed Alija, Bruce Leeja, Daniela Pai-a, Eda Parkerja, Richarda Kima in Roberta Triasa. Dilman je v veliko svojih knjigah interpretiral, kaj pomenijo določeni gibi in zakaj se izvajajo tako kot je to predstavljeno v katah.

- SAMBO (*SAMooborona Bez Oruzhiya*) je ruska borilna veščina, ki ima tri verzije športno, vojaško in prosto sambo. Nastala je leta 1920 in se razvijala pod Rdečo armado, namenjena pa je bila izboljšanju goloroke borbe vojakov rdeče armade. Vojaški Sambo vsebuje vse elemente tako imenovanih mešanih borilnih veščin (MMA-Mix Martial Arts), ter napredne udarce v vitalne tarče na telesu. Ustvarjen je bil predvsem za vojaške namene, čeprav potekajo tudi tekmovanja v vojaškem Sambu od leta 2001. Sambo v Rusiji uporablja policija, cariniki, tajna policija, delavci v psihiatričnih bolnišnicah in vojska (Wikipedia 2012g).
- SYSTEMA je ruska borilna veščina, katere trening vključuje tako goloroko borbo, grabljenje, borbo z nožem in strelnim orožjem. Treningi vključujejo različne drile in sparinge brez tradicionalnih kat kot jih vidimo v nekaterih drugih borilnih športih. Fokusira se predvsem na kontrolo šestih točk telesa (komolci, vrat, kolena, boki, gležnji in ramena), s pomočjo aplikacij tako imenovanih točk pritiska (ang. Pressure points), udarcev in aplikacij z orožjem. Sistema se poučuje v enotah Spetsnaza (Wikipedia 2012i).

Ob poznavanju zgodovine borilnih veščin lahko zaključimo, da so bile le-te spremljevalec vseh ljudstev na svetu. Na vzhodu se je razvijala predvsem goloroka borba (tudi borba z orožji, vendar so bila ta po večini prepovedana), medtem ko se je v Evropi razvijalo mečevanje in boj z hladnim orožjem, ter goloroka borba. Danes obstaja preko 250 sistemov borilnih veščin. Nekateri se ukvarjajo z goloroko borbo, nekateri z borbo z orožji, drugi z borbo na tleh, tretji z meti itd. Vsaka borilna veščina je namenjena določenemu krogu ljudi, ki jo želijo trenirati, se v njej najdejo in pri tem uživajo. Pomembno je, da vojska iz vseh borilnih veščin izlušči in združi tiste tehnike (goloroke in tiste z orožji), ki omogočajo vojaku učinkovito uporabo in preživetje.

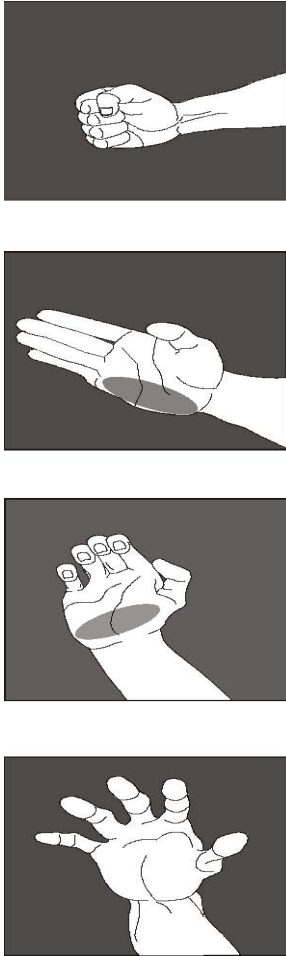
4 TEHNIKE BORILNIH VEŠČIN

Pri borilnih veščinah, je veliko različnih tehnik, ki se uporabljajo v različnih situacijah. Predstavil jih bom le nekaj, saj moj namen ni učenje borilnih veščin, temveč zgolj predstavitev. Tehnike bom razdelil glede na distance borbe, torej na tiste ki se uporabljajo v "kick" in "punch" distanci oz. distanci ročnih in nožnih udarcev, potem tehnike, ki se uporabljajo v distanci klinča in grabljenja ter tehnike, ki se uporabljajo pri borbi na tleh. Slednjih se v realnih situacijah poskušamo izogibati v največjem možnem obsegu, saj so učinkovite predvsem v telovadnici, medtem ko v mestih, puščavah, kjer je polno kamna in kjer je podlaga trda ali pa v blatu, niso ravno najboljša izbira, še posebej, če je nasprotnikov več, zato bi morala biti tako imenovana borba na tleh zadnja izbira vojaka, razen v nekaterih primerih, ko ni druge možnosti.

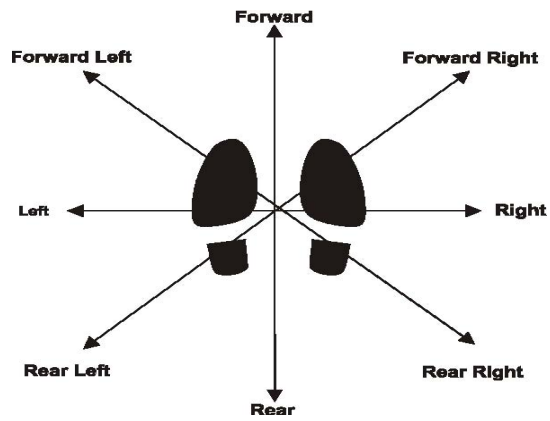
4.1 OSNOVNI ROČNI UDARCI, BORBENI STAV IN PREMIKANJE

Osnovni ročni udarci so direktni, krušeji in aprakati. Na sliki 4.1 je prikazanih nekaj položajev dlani ob udarcu. Lahko se napada s pestjo, spodnjim delom dlani in prsti. Na sliki 4.3 je prikazan osnovni položaj vojaka iz priročnika pregleda bližinske borbe namenjenega Ameriškim marincem. Osnovni stav tako zahteva stabilnost in odzivnost (rahlo pokrčenost nog v kolenih), zato marinci v tej drži stojijo z nogami narazen, z dvignjenima rokama, komolci skupaj in brado dol.

Slika 4.1: udarci z roko

Slika 4.2: Premikanje v osnovnem položaju

Slika 4.3: Osnovni položaj vojaka

Vir: US Marine Corps – Close Combat Manual (2012).

4.2 TEHNIKE NA DISTANCI NOŽNIH IN ROČNIH UDARCEV

Tehnike na distanci ročnih in nožnih udarcev so večinoma udarci. Večinoma so to direktni, krušeji in aprakati, ki imajo več variacij udarjanja. V to distanco sodijo še udarci s tako imenovano vrtečo se pestjo (speaning fist), udarci z dlanjo, dlančničnimi kostmi, prsti itd. Pri nožnih udarcih pa sem sodijo nožni udarci, ki se izvajajo s prvo ali zadnjo nogo glede na stav. Udarci so lahko namenjeni v katerikoli del telesa, zato jih delimo na nožne udarce v glavo, telo in noge. Glede na izvedbo bi jih lahko delili na tiste, pri katerih naredi telo obrat od 0 do 90 stopinj in tiste, pri katerih telo naredi obrat večji od 90 stopinj. Pri borilnih veščinah obstaja vsaj 6 osnovnih udarcev z nogo, ki imajo izpeljanke glede na to s katero nogo jih udarimo, v kateri del telesa in s katerim delom noge, torej jih je vsega skupaj prek 50. V distanco ročnih in nožnih udarcev pa sodijo še nožni in ročni bloki, različnih udarcev. Na sliki 4.4 je prikaz ročnega in nožnega udarca, izvedenega iz borbenega stava.

Slika 4.4: Primer ročnih udarcev

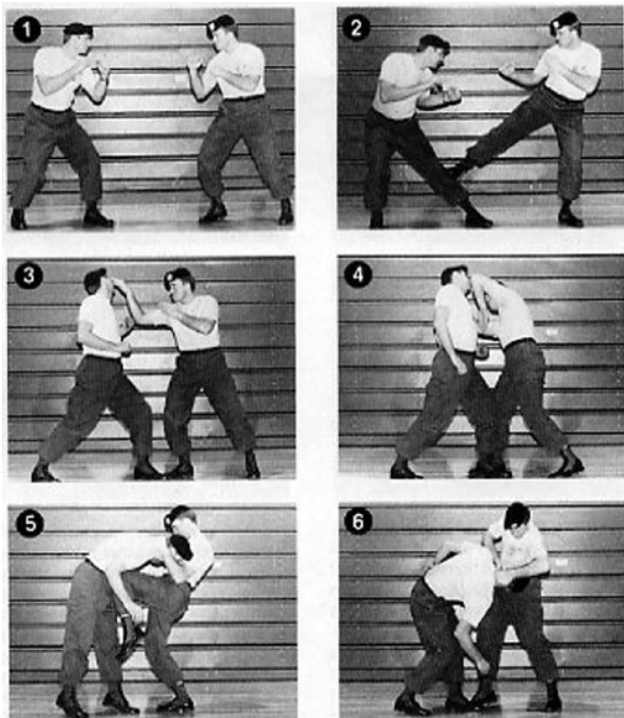
Vir: Webb in drugi (1985, 46).

4.3 TEHNIKE NA DISTANCI KLINČA IN GRABLJENJA

Pod tehnike na distanci klinča in grabljenja sodijo tako imenovane tehnike udarcev, metov in rušenj. Pod tehnike udarcev so v tej distanci predvsem tehnike udarcev s komolci (slika 4.5, kvadratik 4) in koleno (slika 4.5, kvadratik 5). Osnovni namen metov in rušenj je spraviti nasprotnika na tla. Pod tehnike metov, sodijo vsi meti naprej, nazaj in vstran, ki nasprotnika spravijo na tla, s tem področje se podrobno ukvarja borilna veščina judo, vendar je za razliko od juda v vojski cilj nasprotnika čim prej onеспособiti, tako da so meti na tilnik in ostali nevarni meti dovoljeni, če ne celo zaželeni. Pri tehnikah rušenja je potrebno uporabljati celotno težo telesa, saj si z njo pomagamo podreti nasprotnika na tla. Rušenja se izvajajo

podobno kot meti, nujno pa je nasprotnika dobiti v položaj, kjer ni več stabilen, da ga lahko zrušimo. Slike 4.6, 4.7 in 4.8 prikazujejo nekaj primerov rušenj in metov.

Slika 4.5: sistematični prikaz iz distance brce v distanco grabljenja

Vir: Webb in drugi (1985, 48).

Slika 4.6: Obojeročni
zajemajoči met

Vir: Lisac (2008a, 12).

Slika 4.7: Met čez ramo nazaj

Vir: Lisac (2008a, 12).

Slika 4.8: Enoročno rušenje

Vir: Lisac (2008a, 12).

4.4 TEHNIKE V BORBI NA TLEH

Borba na tleh je ena najenostavnejših za učenje. Tehnike, ki se izvajajo na tleh temeljijo predvsem na lomljenju, izpahih, davljenju itd. Borba na tleh je dobra predvsem v telovadnici, medtem ko jo je zunaj težje izvajati, še posebej če je podlaga, kjer se borimo, slaba. V vojski je namen narediti vse, da so zaključki kar najhitrejši in učinkoviti, kar je v borbi na tleh včasih težje kot v borbi stoje. Primer borbe na tleh je slika 4.9, ko vojak zasede dominantni položaj, nasprotnik pa ga prime za vrat, slika 4.10 je ena od možnih variacij zaključkov iz položaja na sliki 4.9.

Slika 4.9: mount položaj; najdominantnejši položaj v borbi na tleh

Vir: Wikipedija (2102f).

Slika 4.10: lomljenje roke v komolcu; zaključek iz mount

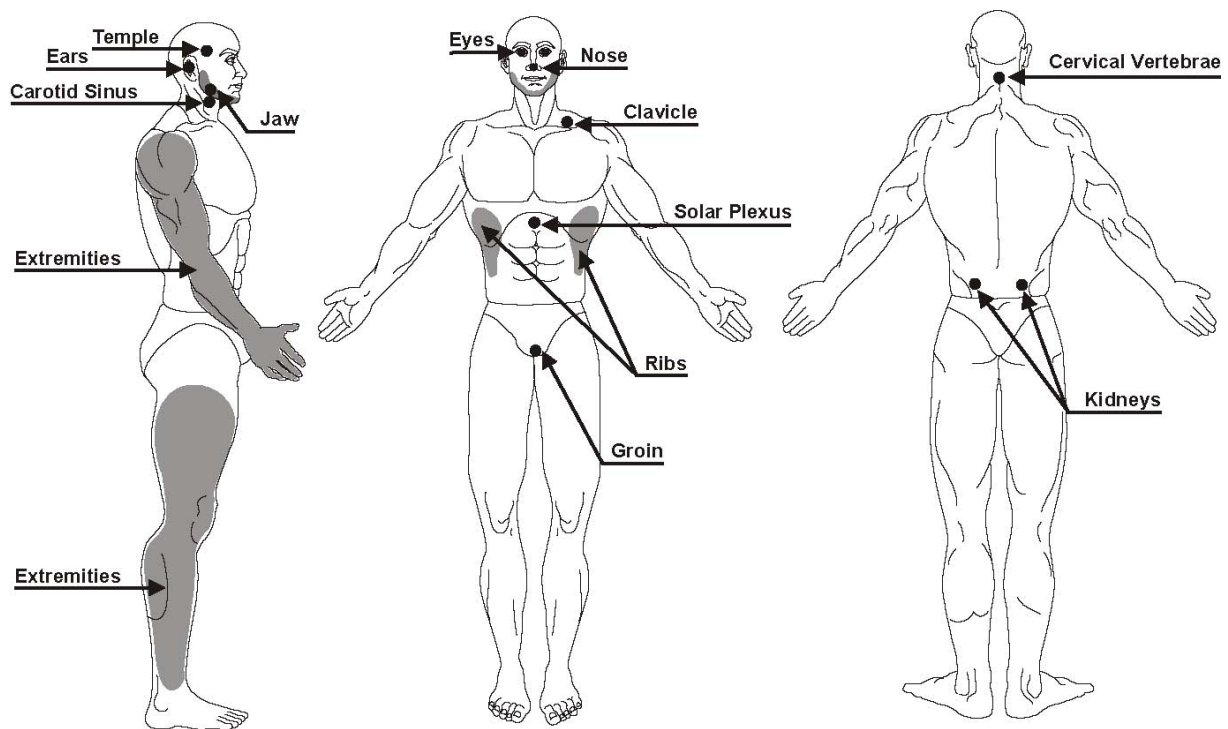

Vir: Wikipedija (2102f).

4.5 VITALNE TOČKE NA TELESU

Ker pri vojaških tehnikah ni športnih omejitev so najbolj učinkovite če se jih izvaja v predele, kjer dosežejo največjo učinkovitost.

Slika 4.11: Prikaz ciljnih točk na človeškem telesu

Vir: US Marine Corps – Close Combat Manual (2012).

Takšne točke na človeškem telesu so:

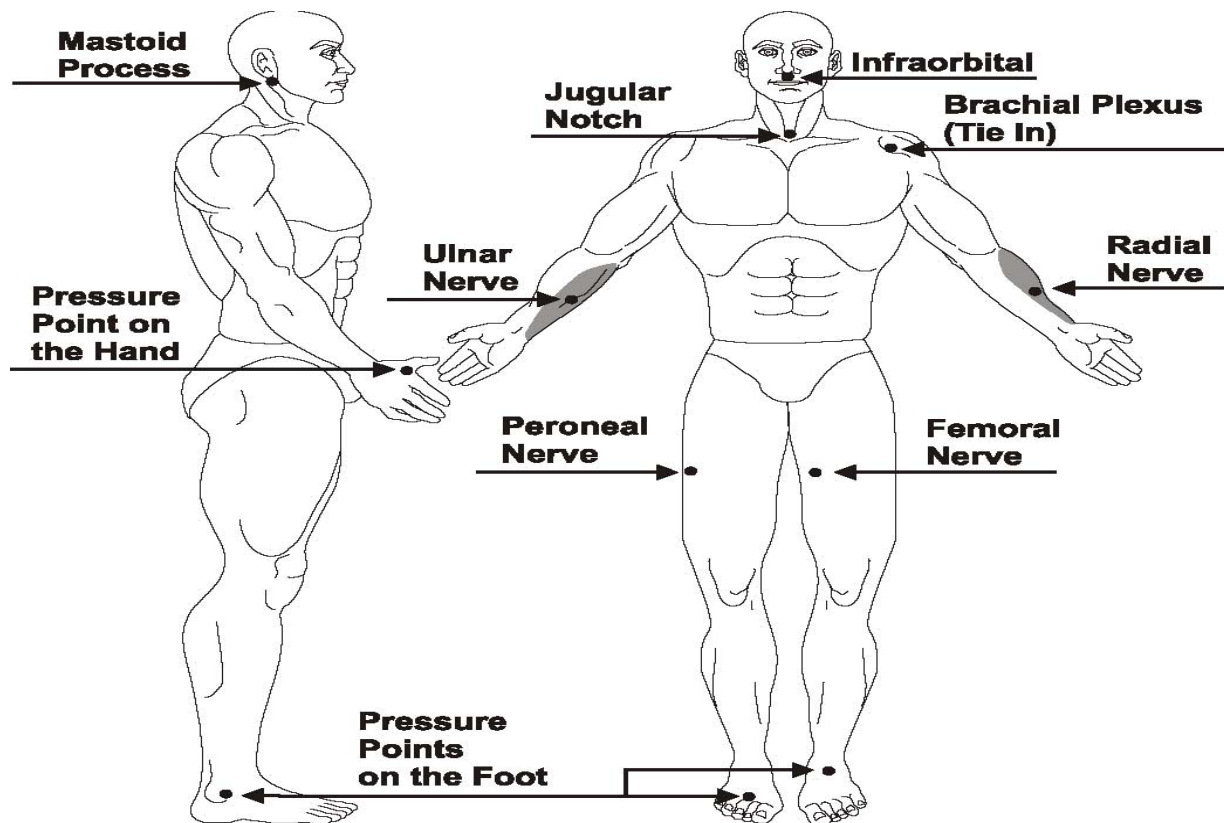
- Sence (temple) je eden najšibkejših delov naše lobanje in močan udarec s pestjo ali topim predmetom v ta del lahko povzroči resno, trajno poškodbo ali smrt.
- Nos (nose) je zelo občutljiv del telesa in se lahko zlomi. Napad na ta del telesa povzroči močno solzenje in zaprtje oči pri nasprotniku, pri zlomu mu kri zalije dihalne poti kar oteži dihanje, kar ga naredi bolj ranljivega za naslednji napad. Napad na nos se vedno izvaja hitro in z vso močjo.
- Oči (eyes) so organ, ki nam omogoča vid. Udarec v ta del telesa povzroči solzenje. Napad s prsti omogoča iztikanje oči ter prehod palcema rok do možganov, kar vodi v smrt.
- Ušesa (ears) napadamo z odprto dlanjo, da povzročimo efekt poka na uho. Če je udarec dovolj močan, pri nasprotniku povzroči vrtoglavico, zmedenost in izgubo orientacije ter nam omogoča lažjo pot za nadaljevanje napada.

- Čeljust (jaw) je del telesa, ki je posejan z živčnimi točkami. Udarec na čeljust povzroči izgubo zavesti, pri dovolj močnem udarcu pa se temu pridruži še zlom ali izpah čeljusti, boleče poškodbe zob (izbiti zobje), in dlesni. Tukaj vedno tvegamo še lastne poškodbe, saj lahko nasprotnikovi zobje predrejo našo kožo in nas okužijo z nasprotnikovo slino, zato je dobro če nosimo zaščitne rokavice (taktične rokavice) ali pa izvedemo napad s predmetom (nož, palica itd.)
- Vrat ima na sprednji strani mehko tkivo, ki nima naravne zaščite. Udarci, pritiski, davljenja lahko na tem delu povzročijo težave s požiranjem in zaprtje dihalnih poti kar vodi v smrt.
- Karotidni sinus (carotid sinus) je lociran na obeh straneh vratu, točno pod čeljustjo. Udarec v ta del povzroči padec pritiska v arteriji, s tem padec pritiska krvi v možganih, kar vodi do izgube zavesti ali celo do smrti.
- Vratna vretenca (cervical vertebrae) so del vretenc, ki sega od konca lobanje do začetka ramen. Skozi njih gre hrbtenjača, ki povezuje živčni sistem z možgani. Močan udarec v ta del povzroči močno bolečino, paralizo ali smrt.
- Ključnica (clavicle), je votla kost, ki se hitro zlomi. Zlom povzroči imobilizacijo roke.
- Solarni plexus (solar plexus) je točka na telesu ki se nahaja pod sredino prsnega koša, gledano iz sprednje strani človeka. Udarec lahko povzroči izdih zraka in imobilizacijo.
- Rebra (ribs) – udarec v rebra lahko povzroči bolečino, ob zlomu imobilizira nasprotnika, lahko povzroči tudi notranje krvavitve, predrta pljuča in smrt.
- Ledvica (kidneys) se nahajajo na zadnjem delu človekovega telesa v višini križa. Udarec v ta del lahko povzroči imobilizacijo, močan udarec povzroči trajne poškodbe ledvic in celo smrt.
- Genitalije (groin) so mehak del telesa, ki nimajo naravne zaščite. Napad na ta del telesa povzroči avtomatsko reagiranje nasprotnika, saj bo poskušal zaščititi ta del telesa (naravna reakcija telesa) ponavadi z rokami ali nogami. Pri moških so glavna tarča moda, pri ženskah pa sramna kost. Brca ali udarec v ta predel povzroči bolečino, destabilizacijo telesa in notranje poškodbe.
- Udi (extremities) so roke in noge. Napad na ta del telesa ne bo povzročil smrti, so pa dobra tarča pri bližinskem boju, saj poškodba sklepov povzroči imobilizacijo uda.

Vse zgoraj naštetih tarče se lahko napada poleg golorokih napadov tudi s topimi predmeti (palica, kamen, železna palica itd.) in s hladnimi orožji (noži, bajoneti, tomahavki, sabljami, itd.), pri čemer je učinek na telo toliko večji.

4.6 ŽIVČNE TOČKE NA TELESU

Slika 4.12: nekaj živčnih točk na telesu

Vir: US Marine Corps – Close Combat Manual (2012).

- Small intestine 7 (Ulnar Nerve) leži na zunanem delu podlahtnice in se odziva za udarce in pritiske, ki se nanj izvedejo z roko. To živčno točko uporabljamo kot dodatek k tehnikam oklepanja, vezanja, spremljanja itd.
- Large intestine 3 (pressure point on the Hand) je živčna točka med palcem in kazalcem, občutljiva na udarce in pritiske, povzroča pa neprijeten občutek in sprostitvev prijema, zato se jo lahko uporablja pri ključih in vzvodih.
- Spleen 11 (Femoral nerve) se nahaja na notranji strani stegen ob stegnenici, odziva pa se na udarce in povzroča neprijetno bolečino, zato se ga uporablja pri tehnikah vodenja, oklepanja itd.
- Gall bladder 31, 32 (Peroneal nerves) leži na zunanem delu stegen, odziva se na udarce in služi pri tehnikah oklepanja, vodenja itd.

- Gall bladder 40, Kidney 3, Spleen 4,5, Stomach 43, 44 (Pressure Points of the feet) so živčne točke, ki se nahajajo na stopalih, odzivajo se na udarce in pritiske, največkrat s peto vojaškega škornja. Namenjeni so odvrčanju nasprotnika in reševanju iz določenih prijemov npr. giljotine, davljenja itd (US Marine Corps – Close Combat Manual 2012; Kincl 2012).

Živčne točke bi lahko glede na to, kje so razdelili na 4 skupine, in sicer: živčne točke glave, živčne točke telesa, živčne točke rok in živčne točke nog. Po skupinah, glede na kateri organ delujejo se delijo na: Bladder, Gall bladder, Heart, Kidney, Large intestine, Lung, Pericardium, Small intestine, Spleen, Stomach, Triple warmer. Živčnih točk je po telesu veliko, za namen borilnih veščin pa se jih uporablja le nekaj. Aktiviranje določenih točk eno za drugo lahko povzroči zmedenost, nezavest, lahko celo smrt. Vsaka točka se aktivira na svoj način, nekatere se udarja, druge pritiska, tretje zbada, vsaka pa zahteva tudi svoj kot, pod katerim se aktivira. Borilna veščina, ki se ukvarja z živčnimi točkami, ki jih povezuje v pravo zaporedje, da povzročijo nezavest, je Kyushu jitsu, vendar je treba poudariti, tisto kar je dejal že George Dilman. Živčne točke niso namenjene same sebi, ampak so dodatek vsaki borilni veščini. To pomeni, da udarec s pestjo v glavo je učinkovit doseže efekt, vendar če zadenemo npr. živčno točko Stomach 5, bo udarec povzročil dosti večjo bolečino, kot če bi udarili v kost. Živčne točke so torej dodaja veščini, ko le to podrobno obvladamo, saj jo naredi še bolj učinkovito, je pa brez smisla, da se učimo živčnih točk, če se ne znamo boriti in le teh uporabiti v boju (Kempo Arnis Federation 2012).

5 BORILNE VEŠČINE IN ZDRAVJE

Raziskava, ki so jo opravili z namenom, da bi odkrili kako borilne veščine vplivajo na zdravje je pokazala, da imajo borilne veščine pozitiven efekt na zdravje. Zajeli so populacijo 28 ljudi, ki so trenirali različne borilne veščine tai chi, kung fu, judo, karate in taekwondo. Največ zajetih ljudi je treniralo tai chi, najmanj pa taekwondo. V raziskavi so preučevali zdravje, poškodbe, tekmovanja, moralo in psihologijo borilnih veščin ter biomedicino, ki jo nekatere borilne veščine uporabljajo. Ugotovili so, da je tai chi veščina, ki temelji veliko bolj na duševni ravni kot na fizični in ima podoben efekt kot joga, medtem ko so judo, karate, kung fu in taekwondo imeli poudarek predvsem na telesni aktivnosti. Ugotovili so tudi, da večina borilnih veščin uporablja vzhodnjaško filozofijo od Budizma, ki postavlja v ospredje individualne napore za doseganje lastne popolnosti, do Daoizma, ki uporablja določene fizične in dihalne vaje, ki jih poveže v celoto. Tako se borilne veščine razlikujejo od večine športov, saj ne razvijajo zgolj fizično raven ampak tudi psihično raven napredka. Razdelili bi jih lahko na borilne veščine, ki so namenjene zgolj kondiciranju, borbi in samoobrambi, ter borilne veščine, ki imajo poleg tega še duhovno plat in nas obogatijo še po duhovni plati (Bu in drugi 2010). Bistvo borilnih veščin je, da duhovno dosežemo prek fizičnega. Ko smo zmožni nečesa, ko izgubimo strah in dobimo samozavest, lahko razvijemo še duhovno plat, ki nas naredi boljše. Obratno ne gre. Raziskava ugotavlja, da tradicionalni učitelji učijo najprej psihološko stran, kot je izboljšanje samopodobe, medtem ko netradicionalisti učijo samoobrambe. Ko učijo svoje učence se tradicionalisti osredotočajo predvsem na tri stvari v sledečem vrstnem redu: duševni razvoj, disciplino in telesno vadbo, medtem ko se ne tradicionalisti osredotočajo predvsem na borbo, disciplino in duhovno rast.

Raziskavo zaključijo z ugotovitvijo, da kakršno koli ukvarjanje s katerokoli borilno veščino izboljša našo fizično počutje in nam omogoča rekreacijo. Predvsem naj bi z borilnimi veščinami dobili veliko fizične kondicije, motivacije, novega znanja, dosegli pa naj bi tudi večjo psihično stabilnost in duševni razvoj (Bu in drugi 2010).

6 BORILNE VEŠČINE ZA CIVILNE IN VOJAŠKE NAMENE

"Vsak policist, vojak ali varnostnik pri svojem delu izpostavlja svojo glavo. Naloga države bi morala biti tem ljudem omogočiti varno opravljanje svojega dela in jih zato tudi primerno usposobiti" Kincl (2005).

Borilne veščine (BV) so zelo širok pojem, ki se ga lahko interpretira na različne načine. V tem pojmu lahko iščemo različne plati npr. kulturno, filozofsko, tradicionalno, športno itd. V mojem primeru bom iskal plat BV, zaradi katere so prvotno ustanovljene, to je samoobramba. Nastanek borilnih veščin je vezan na potrebo po obrambi pred nasprotnikom, pri čemer je treba poudariti, da je realna borba nasilje, ki mora biti usmerjeno in vodeno. Usmerjeno pomeni, da se mora uporabljati v določen namen, npr. samoobrambo in mora biti usmerjeno v objekt, ki te napada/ga napadaš in vodeno v smislu, da točno vemo kaj narediti v določeni situaciji, npr. da nasilje stopnjujemo do končnega poraza, saj je od nasprotnika odvisno, kaj bo moral nekdo storiti, da ga premaga. Nekaterim je dovolj beseda, drugim udarec, tretjim pa izstrelek.

Različne borilne veščine imajo različne interpretacije kako se obranimo nekega napada. Samoobramba zahteva celega človeka. Odločnost, hitrost, nagla presoja položaja, vzdržljivost, refleksi, gibčnost, iznajdljivost in samoobvladovanje so pogoji za uspešno samoobrambo (Ančnik1994, 7–20). Odločnost je najpomembnejši del samoobrambe, saj predstavlja psihični del veščine. Ko se enkrat v glavi odločimo, da se bomo branili oz. napadli s tem pa ranili, poškodovali ali celo ubili nasprotnika, je fizični del lahek. Hitrost, nagla presoja, vzdržljivost, refleksi, gibčnost in samoobvladovanje pa so stvari, katerih se lahko naučimo skozi trening in v njih postajamo čedalje boljši.

Samoobramba temelji na najučinkovitejši rabi človeškega telesa. Pri tem se uporablja udarce, brce, blokade in sunke, ki jih povežemo z drugimi gibi. Vojaški priročnik piše, da je za samoobrambo potrebno večletno delo, s čemer se nikakor ne morem strinjati. Da človeka naučiš primitivne samoobrambe, s katero lahko preživi goloroke napade, se da naučiti v nekaj urah, se pa strinjam, da je potrebno več dela za učenje tehnik obrambe pred orožji, vendar se nikakor dolžina učenja ne meri v letih. Vadba borilnih veščin ima poleg biološko-zdravstvenih vrednosti tudi velik vpliv na razvoj človekove psihe. Z borilnimi veščinami, ki zahtevajo veliko truda, potrpljenja, vztrajnosti in volje, si človek pridobi ne samo telesno in duševno moč, ampak se nauči energijo (udarce, brce, itd.) usmerjati v točno določeno smer, da bi dosegel kar največji učinek.

Treningi borilnih veščin se izvajajo s partnerjem. Posamezne tehnike pa lahko vadimo na posebnih pripomočkih, ki so namenjeni temu, da:

- lahko na njih delamo s celotno močjo npr.: vreče, lutke, itd.
- lahko na njih vadimo tehniko. Takšni pripomočki so npr.: fokusi, plastični noži, palice itd.

6.1 CIVILNE BORILNE VEŠČINE

V civilnem življenju, predvsem v zahodnem svetu, kjer ne potekajo vojne in je varnost na mnogo višji stopnji, kot v državah tretjega sveta, veliko ljudi ne pomisli na nevarnosti, ki se jim lahko zgodijo. Ljudje smo nagnjeni k temu, da ne maramo predvidevati za naprej, zato se nam pogosto zgodi, da v krizni situaciji nimamo sredstev ali znanja, da bi ukrepali (primer poplav 2010, ko se ljudje kljub opozorilom niso ustrezno odzvali).

Vse veščine in tehnike, ki se jih uporablja v vojskah po svetu imajo svoje korenine v tradicionalnih borilnih veščinah, ki so se le prilagodile času, prostoru in orožjem, ki jih imamo sedaj na voljo. Danes obstajajo borilne veščine, ki so bile namenjene vojski, vendar so postale priljubljene tudi v civilnem okolju, tako obstaja veliko vojaških inštruktorjev, ki učijo civiliste vojaške samoobrambe, prav tako pa obstaja veliko šol borilnih veščin, ki so vojaško znanje borilnih veščin prenesle v civilno sfero. Da ne bo pomote, tudi vojsko učijo civilni inštruktorji, vendar tukaj mislim na znanje, veščine oz. tehnike, ki so jih vojske uporabile in vzele od tradicionalnih borilnih veščin, danes pa se teh istih tehnik poučuje civiliste. Te tehnike so lahko učljive zaradi svoje enostavnosti in lahke uporabe, kar pritegne civiliste. Take borilne veščine so npr.:

- Bartitsu (Razvil ga je Edward William Barton-Wright v letu 1890),
- BlitzDefence (Razvit v Nemčiji in temelji na Leung Ting WingTsun sistemu),
- Kapap (Ima svoje korenine v Izraelu),
- Keysi Fighting Method (izpeljanka iz Jeet Kune Do),
- Systema (Ruska borilna veščina),
- Kraw maga (Izrael), itd.

Vsaka borilna veščina ima svoje tehnike samoobrambe in napada. Praviloma naj se civilnih oseb ne bi učilo samoobrambnih tehnik, ki so namenjene ubijanju, temveč se jih uči strokovnih tehnik samoobrambe. V tako imenovano "civilno sfero" tehnik sodijo goloroke

tehnike obrambe kot so lomljenje in izpahi sklepov, blokade, brce, udarci po celem telesu, rezanje mišičnih tkiv (npr. Ahilove tetive, tricepsa, ramenske mišice, bicepsa itd.), saj s tem onemogočimo premikanje npr. noža oz. drugega orožja, ki ga napadalec drži v roki), ter da onemogočimo napadalca in preprečimo nadaljnje napade, udarce s topim predmetom itd. Tehnike, ki so namenjene hujšim poškodbam nasprotnika, naj bi se učilo le osebe, ki so polnoletne, torej se za njih smatra, da znajo zdravo presojudati in so odgovorne za svoja dejanja. V civilni sferi mora veljati pravilo, da je od napadalca odvisno, kaj mu bo moral branilec narediti, da bo ta prenehal z napadom. Civilisti, bi morali za uspešno znanje tehnik borilnih veščin, le te trenirati pod stresom, podobno kot vojska, saj se tam pokažejo nepravilnosti, ki se jih v nadaljnjih treningih lahko odpravi.

V civilnem življenju se trenirajo borilne veščine ne le za samoobrambo temveč tudi za osebni razvoj, zdravje, rekreacijo in tekmovanja. Če treniramo borilne veščine zaradi tekmovanja bomo svojo mentaliteto prilagodili tekmam. Študirali bomo športne borbe, preučevali nasprotnike in pravila pod katerimi se bomo borili. Metode še bolj pa namen napadov v ringu so povsem drugačne kot na ulici ali bojišču, čeprav so si na videz zelo podobne. Fizična moč in natreniranost nam bo prišla prav tudi na ulici in bojni situaciji, vendar bodo naše reakcije omejene. V ringu ni uporabe orožij, ni varovanja tretje osebe in lovljenja nepredvidljivih oseb, predvsem pa v ringu velja mentaliteta spoštovanja med borce, na katero lahko na ulici in bojišču malo računamo (Kincl 2005).

Uporabnost nekaterih civilnih borilnih veščin glede na distanco borbe:

1. distanca nožnih udarcev: predvsem brce tajskega boksa in kimboksa
2. distanca udarcev z roko: boks
3. distanca udarcev s kolena in komolci: tajski boks
4. distanca metov : judo, rokoborba, sambo
5. distanca borbe na tleh: brazilski in japonski jiu jitsu, judo (Lisac 2008a, 13).

6.2 VOJAŠKE BORILNE VEŠČINE

Če hočemo borilne veščine zares dobro obvladati jih moramo trenirati kot že rečeno pod stresom, še posebej to velja v vojski. Stres je odziv organizma na ogrožajoče situacije iz okolja. Ta odziv, imenovan tudi stresna reakcija, je prirojen vsakemu živemu bitju in pomeni način izogibanja nevarnostim oz. način njenega obvladovanja. Stresni odzivi so v življenju pogosti in običajno vodijo v prilagoditev organizma na nastale spremembe (Jazbec 2009).

Vsak človek drugače doživlja stres, pri tem je pomembna človekova ocena dane situacije, kako nevarna je zanj (Jazbec 2009). Če torej vojake na treningu borilnih veščin spravimo pod stres, dosežemo, da se zavedo svojih reakcij pod stresom, jih lahko nadzorujejo in izboljšajo ter tako v realni situaciji odreagirajo kot so naučeni oz. na najboljši možni način. Pri tem je pomembno, da vojaku predstavimo več tehnik, ki se povezujejo med seboj in imajo neko nadaljevanje.

- Primer je vklepanje določene osebe, ki ni oborožena in mora vojak do nje pristopiti in jo vkleniti. Postopek vklepanja in vezanja ni enostaven in predstavlja veliko nevarnost, saj mora vojak stopiti z osebo, ki jo bo vklenil, v neposreden stik, kar lahko pomeni veliko nevarnost, če gre za nevarno in agresivno osebo (Specialna enota policije 1997). Vklepanje lahko opravi na več načinov. Vklepanje lahko poteka mirno, lahko pa se ta oseba upira. Pri drugem scenariju je pomembno, da vojak pozna in obvlada čim več tehnik. Če se oseba upira se ji mora vojak najprej približati (to lahko stori na več načinov, lahko jo prime za roke, udari v obraz, telo, lahko jo s komolcem udari po obrazu, jo s pestjo udari v grlo, lahko uporabi živčne točke (točke pritiska), naredi vstop s komolcem, če oseba naredi kruše, itd.), da jo lahko nato obvlada. Ko je vojak v stiku z osebo, lahko nadaljuje z sredstvi prisile, če se oseba upira še naprej in tako naredi npr. referenco in met naprej ali nazaj, da osebo spravi na tla. Ko je oseba na tleh jo vklene (če oseba pade na hrbet jo mora najprej obrniti na trebuh, kar lahko stori s pomočjo rok in nog, ko jo obrne, da leži na trebuhu, drži eno roko in jo zvije za hrbet, tako da zapestje potiska proti rami, s kolenom nasloni svojo težo osebi na hrbtenico in zahteva drugo roko. Če oseba ne sodeluje z njim, lahko prime še drugo roko, jo potegne na hrbet zraven prve in na obe namesti lisice). Ko so lisice nameščene in je človek na tleh, je najlažje narediti še varnostni pregled osebe, jo dvigniti in odpeljati. Pri postopku vklepanja je pomembno, da se postopek opravi hitro, pravilno in strokovno in da ga, če je le možno opravljata dve ali več oseb (Specialna enota policije 1997, 38–52). Primer je zgolj eden od možnih scenarijev. Večinoma vklepanje, pridržanje in legitimiranje za potrebe vojske, opravlja vojaška policija. Osebe se lahko vklepa spredaj ali zadaj, vendar je zadaj varneje².

² Več o vklepanju in taktičnih postopkih policije je zapisano v knjižici z naslovom Praktični postopek, uporaba policijskih pooblastil, poenotenje policijskih postopkov, ki ga je izdalo Ministrstvo za notranje zadeve leta 1997.

Nadaljevanje je pomembno predvsem pri samoobrambi, saj je treba vojaka naučiti pravilno in avtomatsko reagirati na več možnih scenarijev³, ki se mu lahko zgodijo med opravljanjem vojaške službe, saj je hitra reakcija ključnega pomena. Izbor tehnik mora biti širok, vendar samo izbor tehnik, ki lahko vojaku rešijo življenje (duhovni aspekt borbe tu ni pomemben). Širok izbor tehnik omogoča vojaku prilagoditev na napade, omogoča mu, da ob neuspehu ene uporabi drugo tehniko, ob neuspehu druge, tretjo itd. Hitro in avtomatsko reakcijo pa dosežemo, če najprej vojaka naučimo vseh možnih scenarijev, nato pa ga, treniramo še pod stresom. Pod stresom se vitalni organi v našem dodatno prekrvavijo, kri iz naših okončin se črpa v centralni del telesa, kar ima za posledico tresenje rok in nog, naš vid, vonj in voh se izostrijo, dobimo t.i. tunnelski vid, ki nam omogoča fokusiranje na eno stvar (kar ni vedno dobro, npr. pri več napadalcih se koncentriramo le na enega, medtem ko drugega ne vidimo), sproščanje adrenalina v telesu, dvigne našo mejo bolečine, postanemo manj občutljivi na udarce, utrip srca se poveča, pod velikim stresom popustijo naše mišice, ki zadržujejo urin in blato. Tehnike, ki jih nismo vadili pod stresom pozabimo, prav tako smo nezmožni izvajati kompleksne tehnike, ki zahtevajo veliko miselnosti, težko se zberemo itd. Ker vojak ob treningu pod stresom spozna, kako se njegovo telo odziva na zunanje stresorje in ve kako deluje v težkih okoliščinah, zanj te v realnosti niso neznanka in se lažje zbere in opravi svojo nalogo, v primerjavi z vojakom, ki ni bil nikoli pod pritiskom.

Pomembno vlogo, pri uporabi borilnih veščin ima tudi agresivnost. Agresija je normalna reakcija na določene težave in je eden od pojmov, ki so najmanj jasni in najbolj protislovni. Različni avtorji agresijo pojmujejo kot instinkt, nagon, izvor energije, čustvo, način prisile, reakcijo na frustracijo itd. (Tušak 1997). Največkrat jo sprožijo zunanji dejavniki, vojak pa jo lahko s pridom uporabi v borbi, saj mu daje agresivno dejanje prednost na kratki rok.

Tehnike, ki so v rabi v vojski so poleg osnovnih obrambnih tehnik, ki jih uporabljajo civilisti, tudi tehnike za pohabljanje in ubijanje. Te tehnike se praviloma poučuje vse vojake. V Ameriških zelenih baretkah morajo vojaki poznati 32 načinov kako ubiti človeka z golimi rokami (Mihajlović in Aršić 2003). Tehnike pohabljanja temeljijo predvsem na lomljenju sklepov in rezanju mišičnih tkiv, ki ljudem omogočajo premikanje (gležnji, kolena, komolci, hrbtenica, vrat, tetive itd.). Uporablja se jih npr. v specialnih akcijah, ko je manjša skupina vojakov bila na lovu za več osebami in so enega ujeli, morali pa so uloviti še druge. Ukaz je

³ Možnih scenarijev, ki se lahko naučijo vojake je na stotine, lahko so to napadi davljenja, prijemanja, napada s hladnim orožjem z vseh strani, napad, ki ga izvede več napadalcev itd.

bil, da jih morajo uloviti žive zaradi zaslišanja, zaradi varnosti pa ne morejo enega od vojakov pustiti pri osumljencu, saj bi to v nevarnost spravilo ostale vojake, tako da je rešitev poškodovanje sklepov (npr. zlom kolena, gležnja, hrbtenice, ne bo se moral premikati in zbežati, govoril pa bo lahko). Tehnike ubijanja pa so nadaljevanje tehnik pohabljanja, ali pa samostojna tehnika. V goloroki borbi se za ubijanje nasprotnika uporablja davljenje (tako imenovan choke ali škarje) in lomljenje tilnika (npr. nasprotnik stoji s hrbtom proti nam. Nasprotnika primemo z eno roko za glavo z drugo pa za ramo in sunkovito potegnemo vsako v svojo smer). Vojaški priročnik opisuje tudi napad na opazovalca ali ostrostrelca, ko se napadalcu prikrademo izza hrbta, pokleknemo na predel križa, hkrati ga z obema rokama objamemo okoli vratu, nato oprti na križ z vso silo potegnemo navzgor (Ančnik 1994, 65). V borbi z orožjem se v današnjem času najpogosteje uporablja strelno orožje, ki ubija s pomočjo izstrelka, poleg strelnega pa se tehnike ubijanja uči še s topimi predmeti (npr. palicami, nekoč buzdovani itd.) ter ostrim predmeti, kjer je najpogostejši nož. Tehnike ubijanja z nožem temeljijo predvsem na rezanju ožilja, s tem preprečijo dotok krvi v možgane, kar vodi v smrt. Reže in zabada se predvsem v dele telesa, kjer so najdebelejše žile in je posledično zato najhitrejša smrt. Ti predeli so predel vratu, prsni koš, predel okrog trebuha in zgornji del nog. Tudi pri tehnikah ubijanja z orožji obstaja nekaj tehnik, ki povzročijo smrt takoj. Med njih sodita dve najbolj pogosti to je vbod skozi srce in vbod skozi možgansko deblo do središča možganov oz. lobanje. Pri učenju teh tehnik vojaka se je potrebno zavedati, da je treba najprej trenirati vojakovo psiho, da bo lahko sploh izvršil terminacijo človeka, poleg tega je potrebno spremljati njegovo psihofizično stanje, če je to dejanje že izvršil, kajti ubijanje nasprotnika z neposredne bližine pusti psihološke rane na vojaku (Jazbec 2009; US Marine Corps – Close Combat Manual 2012; Balor 1988, 82–96).

V Kempo Arnis Federaciji obstaja poseben program KAT (Kempo-Arnis Tactical), ki je namenjen oboroženim silam, uči pa se ga tudi Enota za specialno delovanje (ESD) Slovenske vojske. To je poenostavljena in skrajno agresivna oblika bojevanja, namenjena čim hitrejšemu obvladovanju nasprotnika, v vseh pogojih borbe, ko smo v polni bojni opremi (Kempo Arnis Federation 2012). Kot poudarja Kincl, je v realni borbi na blizu pomembno, da nasprotnika dobimo pod kontrolo. Zato obstaja v KAT trojna strategija:

- Destrukcija: je faza, v kateri vzpostavimo prvi stik z nasprotnikom oz. napad z udarcem ali brco, po možnosti v vitalne dele telesa.

- Vstop: je faza v kateri prebijemo distanco in jo zmanjšamo na toliko, da dobimo nasprotnika pod kontrolo z eno od referenc⁴.
- Zaključek, ki ima tri cilje:
 1. Kontrola: vzvodi, ključi, vezanje in uklepanje, pridobitev ugodnega strelskega položaja oz. uporaba orožij, s tem da se krijemo z nasprotnikom oz. ga imamo pod kontrolo.
 2. Onesposobitev: lomljenje skeleta, onesposobitev gibanja in premikanja (npr. zlom hrbtenice).
 3. Terminacija: uboj osebe, npr. lomljenje tilnika (Kincl 2005).

Poleg destrukcij, vstopov in zaključka pa se v KAT uči še taktičnega umika, prehoda na orožje ter borbo z orožji. Taktika učenja KAT se specifično prilagaja skupini, glede na pooblastila, način in metode dela. Namen je posameznika v najkrajšem možnem času naučiti golorokega bojevanja in bojevanja s hladnim orožjem (Kempo Arnis Federation 2012). Za učenje KAT je v ESD po razporedu za usposabljanje namenjenih 40 ur vendar je vsega skupaj precej več (Kincl 2012).

Vojak je v svojem delovanju, na različnih misijah in nalogah izpostavljen različnim situacijam, ki zahtevajo različno ukrepanje. Nekatere med njimi zahtevajo tudi uporabo borilnih veščin. Pregled borbe na blizu (Overview of close combat), je priročnik, ki ga uporabljajo pri ameriških marincih, in ima predstavljenih pet stopenj sile napada in pet primerov za vsak napad, ki jih izvrši človek (tabela spodaj).

Tabela 6.1: sile napada in reakcija na napad

Ocena situacije/sila napada	Dejanje
1. Ustrežljiv (sodelovanje)	Verbalni ukazi
2. Pasivno upiranje	Kontrola dotika (potiski, usmerjanje)
3. Aktivno upiranje	Kontrola gibanja (ključi, vzvodi, živčne točke, itd.)
4. Napad (poškodbe telesa)	Borbeno posredovanje (udarci, brce, bloki, uporaba palice, itd.)
5. Napad (resne poškodbe, smrt)	Smrtonosna sila (goloroke tehnike za ubijanje in uporaba strelnega orožja)

Vir: povzeto po priročniku za US Marine Corps – Close Combat Manual (2012).

⁴ Referenca je položaj, v katerem imamo nasprotnika pod kontrolo. Obstaja več referenc npr. stranska, centralna, itd.

Pri petem napadu, kjer se smatra, da lahko napadalec povzroči smrt, le ta največkrat nosi strelno orožje, bombo, hladno orožje ali druge predmete, s katerimi lahko povzroči smrt pripadnika/-ov oboroženih sil.

Borilne veščine v vojski se lahko uporabljajo tudi kot nadomestilo jutranje telovadbe. S tem se naredi dvoje. Vojake se ogreje in pripravi na delavnik, pokaže pa se jim znanje, ki ga potrebujejo v borbi poleg tega imajo vojaki čas, da stvar dostikrat ponovijo. Ne govorim o tem, da morajo vojaki trenirati borilne veščine vsak dan za telovadbo, kajti zavedam se, da imajo poleg tega še veliko drugih stvari, ki so prav tako pomembne in so lahko odločujoč faktor v borbi, vendar pa menim, da bi lahko čas jutranje vadbe, vsaj enkrat na teden ali enkrat na dva tedna, posvetili borilnim veščinam. Tako kot pri jutranji vadbi je tudi pri vsakem treningu borilnih veščin potrebno paziti na zdravje. Zato mora poveljujoči paziti na zdravje udeležencev in jim postaviti pravila, znotraj katerih lahko delujejo, še posebej pri tehnikah, ki so namenjene ubijanju. Tako bi morali vojaki prilagajati nošenje zaščitne opreme glede na trdoto treninga, več kot je izpostavljenosti udarcem, več zaščitne opreme morajo imeti na sebi. Poleg opreme pa je med vojaki potrebno še spoštovanje med borci, dolžnost poveljujočega pa je, da borce, ki ne spoštujejo nasprotnika, odstranijo in se tako izognejo nepotrebnim nevšečnostim, še posebej poškodbam (Lisac 2008a, 16). Velikokrat sem slišal mnoge trenerje borilnih veščin reči, da se boriš tako kot treniraš, vendar nikoli ne bom pozabil besed Avi Nardije, ki je na enem od svojih seminarjev v Ljubljani dejal, da se v borilnih veščinah, ki so namenjene vojski, predvsem tehnik, ki so namenjene ubijanju, na treningu ne da izvesti popolno, saj bi jih na enem nasprotniku izvedli samo enkrat.

Ko pripravljamo vojake na realne situacije jih je potrebno trenirati postopoma. Najprej se vojaku pokaže tehniko, ki jo mora obvladati, pa naj bo to streljanje, metanje bombe, razstavljanje orožja ali borilne veščine. Prav pri slednjih je to ključno, saj mora vojak najprej razumeti, kaj mu kažemo, potem mora to poskusiti sam v normalnih okoliščinah, najboljša če lahko tehnike dela v tandemu z enim ali več vojakov in tako poskusi izvajati določeno tehniko na ljudeh. Ko neko tehniko obvlada je potrebno vse skupaj ponoviti pod stresom in s tem pripraviti vojaka, da se bo znal odzivati v stresni situaciji, saj bodo gibi prišli v mišični spomin, psihološko pa bo poznal obremenitev, ki se pojavi pod stresom. Vojaki, ki se urijo v težkih pogojih, so nanje navajeni in prilagojeni, zato jim je lažje in so bolj učinkoviti v realni bojni situaciji (primer je statistika izgub med navadnimi enotami in specialnimi enotami ob isti nalogi).

7 BORILNE VEŠČINE VOJSKE ZDA, IZRAELA IN SLOVENIJE

7.1 VOJSKA ZDA

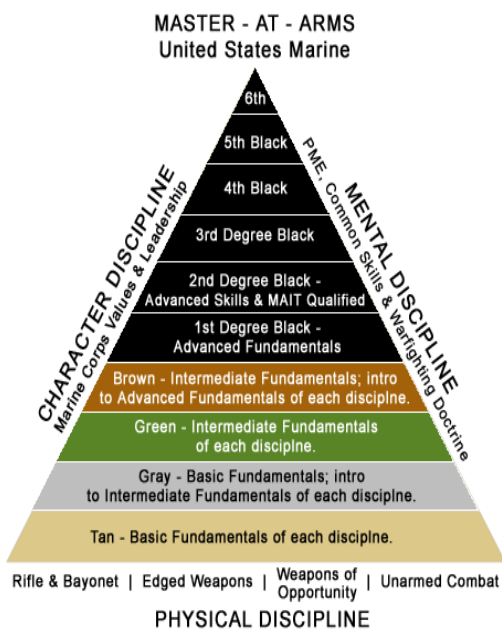
Med prvo svetovno vojno so bili na bojiščih, še v veliki meri prisotni bajoneti. Borbo z bajonetom se je v Ameriški vojski poučevalo že pred I. SV.V. vendar so se na bojišču poleg tehnik z bajonetom pojavile potrebe po znanju v goloroki borbi. Med obema vojnoma je polkovnik Anthony J. Biddle začel razvijati standardne tehnike boja z bajonetom in golimi rokami, ki so temeljile na boksu, mečevanju in ameriški rokoborbi (wrestling). Wallace M Greene in Samuel B. Griffith sta se učila tehnik od Američanov, katerih korenine so bile iz Azije, predvsem Kitajske, kasneje pa sta to znanje prenesla na druge vojake iz svojih bataljonov. Leta 1956 je štabni vodnik Bill Miller zadolžitev, da razvije veččino, s katero bo lahko povprečen vojak hitro ubil nasprotnika. Miller je ustvaril program s pomočjo Okinawskega karateja, juda in jiujutsa, katerega je poučeval vse specialne enote⁵ ameriške vojske, vključno s civilisti⁶, ki so potrebovali takšno znanje. Moderni bojni program poučevanja borilnih veščin se je začel leta 1995 v 2. bataljonu Rangerjev z namenom pripraviti vojake na mirovne misije, kjer so prisotne poleg bojnih situacij tudi situacije, kjer ni cilj poškodovati nasprotnika. Ko so dobili pozitivno povratnico od vojakov, ki so bili udeleženi v programu, so program predstavili celotni vojski. Po besedah podpolkovnika Matt Larsena, ustanovitelja in poveljnika programa, je bil največji izziv najti ekonomično in učinkovito pot. Program je razdeljen na tri stopnje oz. tri programe. Na prvi stopnji se vojaki naučijo tehnike borbe na tleh (ang. Ground fighting), osnove ročne borbe (ti. direkte, krušeje in aprakate) in nožne udarce ter borbo s palico in orožji. Na 1. stopnji je program zasnovan tako, da vojaku zagotovi dovolj taktičnega znanja, da lahko vojak doma na enak način uči druge vojake v svoji enoti. Stopnja 2 je nadaljevanje stopnje 1 in nadgradnja znanja iz prejšnje stopnje z bolj naprednimi tehnikami, vključno z psihologijo in metodologijo treninga. Tečaj na 2. stopnji je zasnovan tako, da nauči posameznega vojaka, kako poučevati na stopnji 1, ter kako soditi na dvobojih, ki so organizirani na stopnji čete. Stopnja 3 traja en mesec in je

⁵ Poučevanje borilnih veščin v vojski se razlikuje med borilnimi veščinami, ki se učijo običajno vojsko in specialne sile. Običajna vojska ima v svojem programu predvidenih manj ur usposabljanja za borilne veščine, kot specialne sile. Vojakom se večinoma predstavi tehnike, pri specialnih enotah pa se te tehnike trenira pod stresom. Tehnike, ki jih poučujejo v specialnih enotah so tehnike za: 1) obvladovanje nasprotnika (transportni prijemi), 2) onesposobitev nasprotnika (lomljenje sklepov, hrbtenice, rezanje ključnih mišic npr. Ahilove tetive), 3) Terminacija ali uničenje nasprotnika (lomljenje tilnika, vbodi v srce, možgansko deblo itd.) (Kempo Arnis Federation 2012).

⁶ Med takšne civiliste so šteti: FBI, NSA, CIA, SS itd. (Wikipedia 2012e).

zasnovana tako, da tečajnik osvoji vsa individualna znanja in jih integrira v standardne bojne drile. Uspešni tečajniki so kvalificirani, da učijo na stopnji 2, najboljši pa se izšolajo še za mojstre. Po Larsenovih besedah je pomembno, da imajo vsi v vojski enotno znanje borilnih veščin in da obvladajo vse, saj danes ni monotonosti na bojnem polju. Kot primer je navedel Irak, kjer se vojni ujetniki upirajo in nočejo sodelovati, vojaki pa ne smejo uporabljati strelnega orožja, zato si pomagajo z borilnimi veščinami. Program pa ne uči vojake le pretepanja, temveč tudi kako odreagirati v stresni in včasih boleči situaciji. Z treningi naučijo vojaka, da odreagira naučeno in ne v paniki z instinktom. Larsen je tudi poudaril, da so treningi pozitivno sprejeti s strani vojakov, ter da opaža večjo samozavest pri učencih (U.S. Army 2012). Sam program Marine Corps Martial Arts Program (MCMAP) je bil uradno ustvarjen z Marine Corps ukazom 1500.54, ki je bil izdan leta 2002, kot revolucionarni korak k razvoju borilnih veščin v ameriški vojski (Wikipedia 2012f).

Slika 7.1: Shema pasov oz. rangov v sistemu MCMAP

Vir: U.S. Marine Corps Web Site (2004).

- Na drugi stopnji tečajnike učijo naprednejših tehnik z bajonetom, vzvode in ključne na mišice (npr. vzvod na Ahilovo tetivo), naprednih davljenj, vzvodov, ključev in metov, obrambo pred napadom z različnih strani, bolj se posvetijo borbi na tleh, kjer jim pokažejo in jih naučijo naprednih stvari (borba na tleh z orožji), napredna improvizirana orožja. Predstavijo jim izhode iz situacij, kjer ima nasprotnik orožje vojak pa ne, obrambo od pištole in noža, razorožitev nasprotnika in napredne tehnike borbe z nožem. Naučijo jih tudi tehnike za boj proti strelnim orožjem (puški, pištoli), tehnike za onesposobitev nasprotnika, vse »umazane udarce«, lomljenje in izpahe kosti in sklepov, ter poznavanje osnovnih točk pritiska (pressure points⁷) (Wikipedia 2012f; U.S. Marine Corps Web Site 2004).
- Na tretji stopnji gre za tako imenovano perfekcijo, kjer izpopolnijo vse tehnike za nazaj, ter dodajo napredne tehnike točk pritiska, borbo s puško, borbo kratkega orožja proti dolgemu orožju, ter razorožitev puške (Wikipedia 2012f; U.S. Marine Corps Web Site 2004).

Poleg MCMAP programa obstaja v Ameriški vojski še cela vrsta drugih programov borilnih veščin, ki učijo vojaka preživetje na bojišču. Mednje sodi tudi program B.P.C.S. (Battlefield Proximity Combat System), ki ga je razvil Hakim Isler pripadnik enote za specialne operacije v Fort Braggu, ki je sodeloval v preko 300 bojnih misijah v Iraku, ter ima 24 let izkušenj z področja borilnih veščin. Program se je začel razvijati zaradi Islerjevega drugačnega pogleda na borilne veščine, kot so jih imeli inštruktorji, ki so borilne veščine poučevali v ameriški vojski. Isler se ni strinjal z programom, ki je poučeval borilne veščine na osnovi karateja, v nenaravnih stavih in brez vedenja, kako to znanje uporabljajo vojaki v boju. Odločil se je, da nelogične gibe, ki sodijo v telovadnico in ki se jih izvaja v športni opremi, opusti. Pri svojem sistemu se je oprl na borilne veščine samurajev, saj je izhajal iz dejstva, da vojaki na bojišču niso v športni opremi, ampak v uniformi, z neprebojnimi jopiči in oprtniki na telesu, čelado na glavi in večinoma s puško v rokah, kar pomeni, da določeni gibi, ki so jih vojaki izvajali v telovadnici, ne delujejo v realnosti, predvsem po krivdi opreme, ki jo vojak nosi na bojišču. V

⁷ Pressure points ali točke pritiska, so točke na telesu, ki povzročajo dodatno bolečino, nelagodje in ob povezavi udarcev na prave točke tudi izgubo zavesti. So nekakšna pika na i vsem udarcem in tehnikam (npr. udarec v glavo boli vsakega, vendar udarec na določen del brade povzroči izgubo zavesti). Po našem telesu jih je posejanih več kot 300, vendar se za borilne veščine uporablja le nekaj 10 teh točk, ostale se uporabljajo v drugačne namene (npr. za akopunkturno zdravljenje). Posebna borilna veščina ki se ukvarja s tem je Kyusho jitsu, ki jo je ponovno obudil George Dillman, s pomočjo Hohana Sokena, Taiko Oyate, Wally Jaya in Remy Presasa. Eden redkih, ki se ponaša z licenco strokovnega obvladovanja živčnih točk je tudi Slovenec Borut Kincl (Kempo Arnis Federation 2012).

B.P.C.S je torej uporabil tehnike, ki jih lahko vojak izvaja z polno bojno opremo. Zavrgel je stave, ki se izvajajo v tradicionalnih borilnih veščinah in kot osnovno držo v borbi prevzel normalen stav človeka, z naprej nagnjenim zgornjim delom. Takšen stav omogoča stabilnost, poleg tega pa je že sama drža telesa naprej prvi korak agresije in znak, da se vojak ne bo umaknil.

7.2 IZRAELSKA VOJSKA

Izrael je kmalu spoznal pomen borilnih veščin, saj so v njihovi vojski že od samega začetka. V tujino pa so pošiljali plačance, ki jih je sponzorirala Izraelska vlada, da so se v tujini učili borilnih veščin in znanje nosili nazaj v domovino. Eden takšnih primerov je major Avi Nardia, ki se je tako šolal na Japonskem, Braziliji, ZDA, itd. Judje po Evropi so, še preden so dobili svojo državo, že imeli svoje borilne veščine. Najbolj znani sta Kraw maga, ki so jo sedaj prevzele številne vojske po svetu, varnostne službe, privatna vojaška podjetja (ang. PMC - Private Military Companies), policije itd. ter Kapap ('Krav panim el panim'), katerega ustanovitelja in glavna predstavnika v svetu sta Polkovnik Chaim Peer ter major Avi Nardia. Uporabljajo jo specialne enote v Izraelu (Yamam) kot tudi številne druge specialne enote na svetu npr. Navy seals. Obe borilni veščini so se začele razvijati v tridesetih letih prejšnjega stoletja, svoje izboljšave pa dosegajo še danes. Obe sta namenjeni samoobrambi, tako goloroki, kot samoobrambi pred orožji. Kapap, katerega je pomagal dokončno razviti Avi Nardia⁸ ima v svojem programu tudi skupinske ugrabitve (načini ugrabitve tarče s skupino ljudi). Izraelci so ponosni na svoje borilne veščine, vendar je potrebno poudariti, da so obe mešanica tehnik tradicionalnih borilnih veščin, kot so Judo, Jiu Jitsu, Grško-romanske rokoborbe in drugih. Šele kasneje je prav Avi Nardia dodal Kapapu samoobrambo in tehnike razorožitve pred strelnimi in hladnimi orožji, kar izvira iz Filipinskega Kalija, Kraw maga pa je prav tako prevzela te tehnike. Če gledamo celoten sistem, sta Kraw maga in Kapap vsestranski borilni veščini, tako kot Ameriški program MCMAP zavzemata vse distance borbe, borbo z orožji, razorožitve itd. Kraw maga sodi v redni program usposabljanja Izraelske vojske, tako nabornikov, kot profesionalcev, uči se jo tudi Mossad, Belgijska vojska, Norveški FSK (Forsvarets Spesialkommando), Francoski GIGN (National Gendarmerie Intervention Group), Ameriške agencije kot so FBI, CIA, ATF, ter mnogi drugi (Wikipedia 2012e).

⁸ Avi Nardia je upokojeni major Izraelske vojske, deloval je enoti 216 Sayeret Matkal in bil nekaj časa poveljnik Yamama (Wikipedia 2012d).

7.3 SLOVENSKA VOJSKA

Slovenija je začela svojo zgodovino učenja borilnih veščin v vojski v letih, ko je bila ustanovljena teritorialna obramba RS. Sprva so borilne veščine vojake učili posamezniki, ki so imeli to znanje iz civilnega življenja. Med veščinami, ki so jih učili, sta bila najbolj pogosta karate in judo, saj so to borilne veščine, ki so bile tudi v civilnem življenju najbolj popularne. Sprav so vojake učili športnih veščin in tako upoštevali vsa pravila, ki veljajo v športni borbi (prepovedani udarci v genitalije, vlečenje za lase itd.), niso pa upoštevali pravil, ki veljajo na ulici. Ulica je podobno kot bojišče v vojni, kjer se vojak bojuje za življenje in smrt, in ne izbira sredstev, prav tako pa se požvižga na športna pravila, ampak naredi vse za zmago. Vse za zmago pomeni, da je naenkrat dovoljeno vse (brce v genitalije, prsti v oči, ipd.), saj le prosta izbira omogoča preživetje.

Šele pred leti se je takšen način poučevanja začel tudi v SV. Prostovoljci so ob služenju vojaškega roka deležni tudi 16 ur samoobrambe, ki pa dejansko traja bistveno manj kot 16 ur. Bodoče vojake naj bi v teh 16 urah naučili osnovne ročne in nožne udarce in blokade, ki izvirajo predvsem iz karateja (age uke, oi zuki, itd.). Inštruktorji opozorijo vojake, da je tu dovoljeno vse, da to ni športna borba, vendar so tehnike iz tradicionalnega karateja namenjene športni borbi, predvsem pa prikazane tehnike v karateju niso udarci in bloki, nenaravni stavi, v katere naj bi se vojak postavil, pa so nerodni in neučinkoviti. Dodajmo temu še to, da se samoobrambo uči v telovadnici v športni opremi, medtem, ko naj bi bile te tehnike namenjene preživetju vojaka na bojišču, ko verjetno ne bo oblečen v športna oblačila in obutev. Borilne veščine v vojski bi se morale trenirati v bojni opremi z tehnikami, ki jih lahko vojak izvede v polni bojni opremi, ki so lahke za pomnjenje in ki so učinkovite. Tehnike morajo biti preproste in lahko učljive, posnemati morajo naravne reakcije telesa in morajo biti, kot sem že omenil, učinkovite. Ančnik (1994) v svoji knjigi *Borilne veščine* poudarja, da je za učinkovito samoobrambo potrebno večletno trdo delo, kar nikakor ne gre v kontekst z urami, ki so na voljo vojaku za učenje samoobrambe. Za cilje samoobrambe navaja, da je pomembno, da vojaki izgubijo strah pred udarci, padci, meti oz. neposrednim napadom. Prav tako je pomembno, da se vojaki naučijo:

- enostavnih prvin obrambe pred napadom v obraz in trebuh,
- enostavnih načinov reševanja iz "klinča" in podobnih prijemov,
- osnovnih načinov pridobivanja moči in ohranjanja popolnega ravnotežja,
- obvladovati premikanje telesa,
- obvladovati tehniko padanja,

- uporabe priročnih sredstev(nož, palica) in obrambe pred napadi z njima (Ančnik 1994, 5–15).

Ko pogledamo program iz uradne knjižice borilnih veščin Slovenske vojske, program zajema skoraj vse, kar bi moral vojak na bojišču obvladati. V primerjavi z ameriškim MCMAP programom manjka učenje borbe na tleh, vendar je to razumljivo, saj je na voljo premalo časa, da bi vojaka naučili vsega o borilnih veščinah, poleg tega pa mora vojak posedovati še mnoga druga znanja, kot le borilne veščine.

V letih ustanavljanja SV, je področje borilnih veščin pokrivalo veliko ljudi, ki so prej trenirali športno borbo karateja, juda in p., zato ne preseneča dejstvo, da se še danes borilne veščine v SV trenirajo v športni opremi (izjema je le Enota za specialno delovanje, kjer se trenira v uniformi z vso opremo vojaka), ter da so tehnike iz športne borbe. Leta 1991 v Sloveniji ni bilo znanja in ne inštruktorjev, ki bi posedovali znanja, ki jih potrebuje moderna vojska, vendar se je to v nekaj letih spremenilo.

V Enoti za specialno delovanje je inštruktor za borilne veščine Borut Kincl, ki je eden najuspešnejših mojstrov borilnih veščin na svetu. Svoje mojstrske pasove za 2., 6. in 7. dan je položil na Hall of Fame v Veliki Britaniji pred številnimi mojstri borilnih veščin, kot so George Dillman (10. Dan Ryukyu Kempo), Leon Jay (10. Dan Small Circle Ju jitsu), Gaby Rollof (10. Dan modern arnis - master of tapi tapi), Ken Smith (10. Dan modern Arnis - master of tapi tapi) in številnimi drugimi, kjer je bila tema integracija vseh treh veščin (Ryukyu Kempo, Modern Arnis, Small Circle Ju Jitsu) v eno celovito strukturo ter demonstracijo na najvišjem možnem nivoju. Tako je nastala borilna veščina Kempo-Arnis, katere tehnike se učijo tudi slovenski vojaki. Kempo-Arnis Federacija (KAF) je organizacija, ki jo vodi Boru Kinc (7. Dan Kempo Arnis), njen program pa zavzema skoraj vse, kar danes obstaja v borilnih športih (Kincl 2012). Osnovni program KAF vsebuje kompletan sistem zahtev za dosego črnega pasu v obeh sistemih (Ryukyu Kempo, Modern Arnis) in je uradno priznan pri najvišjih instancah na svetu (DKI, IMAFP). Razlika med Kempo Arnisom ter ostalimi borilnimi veščinami, ki se trenirajo pri nas in po svetu, je v njegovem namenu in osnovni filozofiji te borilne veščine. Kempo Arnis je namreč namenjen izključno realni samoobrambi v vsaki situaciji, na vsakem mestu, proti enemu ali več nasprotnikom. Kempo-Arnis ni zgolj poučevanje posameznih tehnik, ampak predvsem podajanje univerzalnih borilnih konceptov, ki jih nato lahko uporabimo na nešteto načinov, glede na posameznikove fizične in psihične sposobnosti. Kempo-Arnis je, povedano drugače, borilna veščina, ki

poučuje vse udarce, brce, ključe, vzvode, mete, itd. na vseh petih distancah borbe, goloroko in z uporabo orožij, skratka predstavlja vse, kar danes obstaja v svetu borilnih veščin, poleg tega pa se ta veščina poglobljeno posveča študiju človeške psihe, naravnih reakcij ter instinkta po človekovi samoprezervaciji. Pri tem tudi ne izključuje nobene borilne veščine, saj izhaja iz tega, da se vsak posameznik lahko iz vsake veščine veliko nauči (Kempo Arnis Federation 2012).

KAF in njegov predhodnik RKSI je od svojega nastanka do danes v Sloveniji, in tudi na področju bivše Jugoslavije, vedno imel vodilno vlogo v inovacijah in raziskavah borilnih veščin.

Tako so:

- prvi trenirali in poučevali visoke nivoje bunkai jitsua,
- prvi poučevali in organizirali seminarje Kyusho jitsu – tuite,
- prvi in edini mojstri (SLO) Ryukyu kempo - Kyusho jitsu – Tuite,
- prvi poučevali in organizirali seminarje filipinskih borilnih veščin (Bram Frank-CSSD/SC, Marc Denny - Dog brothers, Cristino Vasquez - IMAFP, Jon Escudero-LSAI),
- prvi organizirali borbe in tekmovanja v borbi s palico in noži,
- prvi in edini (SLO) mojstri filipinskih borilnih veščin,
- prvi organizirali seminar ruske borilne veščine Systema,
- prvi poučevali in organizirali seminar Kiai jitsu,
- prvi poučevali koncepte realnih borilnih veščin,
- prvi organizirali seminarje izraelskih borilnih veščin, Krav maga, Kapap, Israel combat systems, itd. (Kempo Arnis Federation 2012).

Glavni inštruktor KAFa je Borut Kincl (7. DAN KEMPO ARNIS), ki je glavni zastopnik in predstavnik Ryukyu kempa, Kyusho jitsua - Dillman karate International, International Modern Arnis Federation Philippines, FCS Kali, CSSD-SC ter KAPAPa v Sloveniji (Kempo Arnis Federation 2012).

V Slovenski vojski se v Enoti za specialno delovanje(ESD) poučuje zvrst Kempo arnis imenovana KAT⁹ (kempo arnis tactical), ki je bila razvita prav za namen oboroženih sil.

⁹ glej poglavje vojaške borilne veščine

V JLA (Jugoslovanska Ljudska Armada), so treningu borilnih veščin posvečali veliko časa. Vsaj enkrat na teden so imeli namesto jutranje vadbe, trening borilnih veščin. Učili so se tehnik iz Karateja, Judo, in Jiu-Jitsa, vendar je obstajala še ena posebna borilna veščina namenjena vojski. V tej ni bilo pravil borbe in je bilo dovoljeno vse. Učili so se tudi bojevanja z noži, bajoneti in puškami (bivši pripadnik MORiS-a 2012).

8 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem ugotovil, da so borilne veščine sestavni del vojske in da so jih v vojski uporabljali že od časa Aleksandra Velikega. Različne države imajo različne programe usposabljanja za svoje vojake, se pa urjenje razlikuje tudi glede na enoto, ki se uri. V vojski se torej uporabljajo mešane borilne veščine, torej tehnike iz različnih borilnih veščin, ki so učinkovite, lahko učljive, omogočajo vodenje človeka, nekatere med njimi so tudi smrtonosne. Namen borilnih veščin v vojski je preživetje vojaka na bojišču, od situacije pa je odvisno, kaj bo moral vojak narediti, da preživi. Včasih bo dovolj ročna tehnika, drugič bo potrebno uporabiti orožje. Za učenje borilnih veščin skrbijo zunanji inštruktorji in inštruktorji znotraj vojske, ki znanje prenašajo na vojake. Način poučevanja se razlikuje glede na državo, poudarek pa je povsod, da so veščine in tehnike učinkovite ter da so jih vojaki sposobni izvesti pod stresom, čemur se prilagodi tudi urjenje in učenje tako da se tehnike izvaja pod stresom. Glede praktične uporabe nisem imel možnosti govoriti s slovenskimi vojaki, sem pa neuradno izvedel iz ust nekaterih, ki so bili na misijah, da borilnih veščin, razen na vajah, niso bili prisiljeni uporabiti. Vojaške borilne veščine so torej področje borbe, ki ga je treba spoštovati. Poleg ostalih tehnik, vsebuje tudi tehnike, ki lahko vzamejo človeško življenje. Teh se v civilnem okolju, razen v redkih primerih, ko ti lahko rešijo življenje, ne sme uporabljati.

Prvo hipotezo, sem potrdil le delno. Na svetu obstaja ogromno borilnih veščin in vojska uporablja nekakšno zmes tehnik iz različnih borilnih veščin, vendar se vojske od države do države razlikujejo glede uporabe borilnih veščin v vojski. Danes je znanja o borilnih veščinah ogromno in države, ki temu področju namenjajo veliko časa, imajo tako možnost, da svoje vojake naučijo več tehnik in jim ponudijo več znanja s tega področja. Države, ki pa ne posvečajo toliko časa borilnim veščinam, lahko svoje vojake naučijo manj in predvsem to, kar mislijo da je pomembno. Torej kako dobro bodo vojaki obvladali borilne veščine ni odvisno samo od treningov in trenerjev, ki poučujejo borilne veščine ampak tudi od časa in programa, ki se ga temu namenja.

Drugo hipotezo sem potrdil. Učenje borilnih veščin v vojski je časovno omejeno, zato so tehnike skrbno izbrane in za uspešno uporabo se jih je potrebno naučiti uporabljati pod stresom, da postanejo učinkovite v realni situaciji.

9 LITERATURA

1. Ančnik, Tone. 1994. *Borilne veščine; priročnik za športno vzgojo vojakov na služenju vojaškega roka*. Ljubljana: Tiskarna Formatisk.
2. Balor, Paul. 1988. *Manual of the Mercenary Soldier*. Colorado: Paladin press Boulder.
3. Bin Bu, Han Haijn, Liu Yong, Zhang Chaohui, Yang Xiaoyuan in Maria Fiatarone Singh. 2010. Effects of martial arts on health status: A systematic review. *Journal of evidence-based medicine* 3 (4): 193–238.
4. Bivši pripadnik MORiS-a. 2012. Intervju z avtorjem. Logatec, 7. marec.
5. Clements, John. 2006a. A Short Introduction to Historical European Martial Arts. *Meibukan Magazine House Of The Pure Martial Arts* Special edition (1): 2–4. Dostopno prek: <http://www.nsvk.nl/downloads/mmspecialedition1.pdf> (3. marec 2012).
6. --- 2006b. Renaissance Martial Arts Literature. *Meibukan Magazine House Of The Pure Martial Arts* Special edition (1): 5–7. Dostopno prek: <http://www.nsvk.nl/downloads/mmspecialedition1.pdf> (3. marec 2012).
7. Department of the Navy, United States Marine Corps. 1961. *Marine Corps Manual W/CH 1-3*. Washington D.C.: U.S. Marine Corps.
8. Isler, Hakim. 2010. *Modern Hand to hand Combat. Ancient Samurai Techniques on the Battlefield and in the Street*The effective battlefield proximity combat training sistem. Rutland, Vermont in Tokyo: Tuttle publishing.
9. Jazbec, Gregor. 2009. *Bojni stres*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

10. Kempo Arnis Federation. 2012a. *Duh tradicije v veščini sodobnosti*. Dostopno prek: <http://www.kempoarnis.com/default.cfm?Kat=03&jezik=SI> (3. marec 2012).
11. --- 2012b. *Zgodovina Kempa – Karateja*. Dostopno prek: <http://www.kempoarnis.com/default.cfm?kat=01010505&jezik=SI> (8. marec 2012).
12. Kincl, Borut. 2005. *Realne situacije z ulic, pretepi, napadi...* Dostopno prek: <http://www.rksi.net/diskusije/default.cfm?Page=1&Nit=1&Tema=120&Rows=10> (25. junij 2012).
13. --- 2012. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 8. april.
14. Lisac, Robert. 2008a. *Free fight – ultimativni borilni šport 1 Zgodovina, borbene faze, borbena načela*. Velenje: Samozaložba.
15. --- 2008b. *Free fight – ultimativni borilni šport 2 Osnovne tehnike in etika*. Velenje: Samozaložba.
16. Mihajlović, Mihajlo in Stanislav Aršić. 2003. *Specialne snage sveta*. Beograd: Tricontinental.
17. Specialna enota policije. 1997. *Praktični postopek, uporaba policijskih pooblastil, poenotenje policijskih postopkov*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
18. Tušak, M. 1997. *Razvoj motivacijskega sistema v športu*. Neobjavljena doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
19. U.S. Army website. 2012. *Training and Doctrine Command*. Dostopno prek: <http://www.tradoc.army.mil/index.asp> (20. junij 2012).
20. U.S. Marine Corps. 2012. *Hand to Hand Combat*. Dostopno prek: <http://www.scribd.com/doc/8296463/US-Marine-Corps-Hand-to-Hand-Combat> (15. april 2012).

21. --- – Close Combat Manual. 2012. *Overview of Close Combat*. Dostopno prek: <http://www.combatival.com/p/overview-of-close-combat.html> (7. februar 2012).
22. U.S. Marine Corps Web Site. 2004. *Training and education command. Marine corps martial arts program*. Dostopno prek: <http://www.tecom.usmc.mil/utm/mcmap.htm> (16. april 2012).
23. Webb, James, Blaise M. Loong in John S. Joyce. 1985. *Green Berets combat course. Training the Elite Fighter in War*. Dostopno prek: <http://www.scribd.com/manuals%26manuals/d/33752049-Green-Beret-Combat-Course-Training-the-Elite-Fighter-for-War> (15. april 2012).
24. Wikipedia. 2012a. *Brazilian Jui Jitsu*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Brazilian_Jiu_Jitsu (13. april 2012).
25. --- 2012b. *Eskrima*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Eskrima> (14. april 2012).
26. --- 2012c. *Judo*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Judo> (5. april 2012)
27. --- 2012č. *Jujutsu*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Jujutsu> (12. marec 2012).
28. --- 2012d. *Kapap*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kapap> (5. april 2012).
29. --- 2012e. *Kraw Maga*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Krav_Maga (6. april 2012).
30. --- 2012f. *Marine Corps Martial Arts Program*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Marine_Corps_Martial_Arts_Program (5. april 2012).

31. --- 2012g. *Sambo*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Sambo> (6. marec 2012).
32. --- 2012h. *File:Synergy.png*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Synergy.png> (19. junij 2012).
33. --- 2012i. *Systema*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Systema> (6. marec 2012).

PRILOGI

Priloga A: Intervju z bivšim pripadnikom MORiS-a¹⁰

Kdaj ste se prvič srečali z vojsko?

Z vojsko sem se prvič srečal že zelo mlad, saj je bil moj dedek eden od oficirjev bivše JLA. Sam sem se z vojsko bolj konkretno srečal, ko sem šel na obvezno služenje vojaškega roka, v vojsko bivše skupne države. Od tam pa me je pot vodila naprej v začetke Slovenske vojske, natančneje v specialno brigado Moris.

Kakšne so vaše izkušnje z borilnimi veščinami v vojski? Kako je bilo v JLA?

Moram reči, da sem se z borilnimi veščinami srečeval več v vojski bivše države, kot kasneje v SV. V JLA smo v vojaški policiji imeli precej poudarka ravno na to temo. Če se prav spomnim smo imeli od povprečno štirih telesnih jutranjih vadb na teden, ena nam je odpadala zaradi drugih obveznosti, vsaj eno posvečeno borilnim veščinam. Včasih smo borilnim veščinam posvetili tudi več ur na teden. Poučevali so nas predvsem karate, judo in jiu-jitsu, kar se tiče klasičnih borilnih veščin, obstajala pa je poleg teh, še nekakšna vojaška borilna veščina, podobna sedanji izraelski Kraw magi, kjer ni bilo športnih omejitev in kjer smo uporabljali predvsem hladna orožja. Moram reči, da so "balkanci" imeli velik poudarek predvsem na hladnih orožjih, verjetno že zaradi svoje tradicije s tem orožjem. Trenirali pa smo tudi borbo z bajoneti, goloroko obrambo proti hladnim orožjem, borbo puška na puško, seveda brez bajonetov, ker bi se drugače pobili med seboj. Inštruktorji v JLA so od nas zahtevali zelo veliko na tem področju in mislim, da so dajali velik poudarek na ta del borbe. Tudi današnje specialne sile v Srbiji imajo velik poudarek na borilnih veščinah, goloroki borbi in borbi z hladnimi orožji kolikor mi je znano.

Kaj pa borilne veščine v MORiS-u?

Kar se tiče borilnih veščin v MORiS-u smo trenirali vsega po malo, lahko bi rekel da podobno kot v JLA. Trenirali smo tako goloroko borbo, kot borbo z orožji. V MORiS-u je bilo manj poudarka na borilnih veščinah, še vedno več kot v SV, vendar so nas takrat inštruktorji iz drugih držav učili še druge stvari in nam podajali še druga znanja. Program borilnih veščin je bil identičen programu, ki se ga učijo v Britanskem SAS-u. Borilne veščine smo se učili od začetka, vendar sem imel večino znanja še iz JLA.

Ali imaš kakšno informacijo kako je z borilnimi veščinami danes v Enoti za specialno delovanje?

Kolikor mi je znano imajo danes uradno na voljo za trening borilnih veščin 40 ur. Borilno veščino, ki se jo učijo je Kempo Arnis, ki ga poučuje Kincl. Po mojem mnenju je 40 ur veliko

¹⁰ Zaradi varstva osebnih podatkov, kraj in datum nista omenjena, prav tako ni podanega imena intervjuvanca, ter letnic od kdaj do kdaj je služil v JLA in MORiS-u.

premalo za učenje borilnih veščin, kajti borilne veščine zahtevajo za učenje določen čas in določeno število ponovitev, da gibi pridejo v mišični spomin, ter da si telo gibe zapomni. Ni dovolj, da človeku pokažeš kako se izvajajo določeni bloki, določeni udarci, ključi in meti, ampak je potrebno, da človek to ponavlja in vse skupaj trenira pod stresom, kajti tukaj je ključ do uspeha. Podobno je s streljanjem, ko si na strelišču v kontroliranem okolju, ko te nič ne more presenetiti si umirjen, skoncentriran na tarčo in pritiskaš petelina, zadetki pa letijo naravnost v tarčo, ko pa se pojavi nek zvok, ko nekdo zavpije in se ustrašiš pa tarčo zgrešiš na 10 metrov.

Ali so ti borilne veščine prišle prav tudi v sedanjem življenju?

V službi, ki jo sedaj opravljam, mi pride znanje borilnih veščin prav, sem pa presenečen vsakič, ko grem na kakšno službeno usposabljanje na to temo. Na usposabljanju dostikrat naletim na tako imenovane inštruktorje "stare" šole, ki poučujejo borilne veščine, ki so primerne za telovadnico in tekmovanja, izvajajo gibe iz tradicionalnega karateja in nimajo izkušenj z ulice. Danes če nekoga poškoduješ mu boš moral plačati odškodnino, če nekoga primeš v nek "strokovni" prijem, ki ne bo deloval, ga boš samo razjezil in lahko se naredi, da boš ti tisti, ki bo potreboval pomoč in kasneje tožil odškodnino. Za delo, ki ga opravljam sedaj, mi najbolj prav pridejo ključi in vzvodi, saj lahko z njimi obvladaš večino nasprotnikov, če dodaš zraven še kakšno živčno točko toliko bolje. Veliko je ljudi, ki se imajo danes za nekakšne inštruktorje, ne vem kakšnih borilnih veščin, ljudi učijo obrambe od golorokega napada, noža in ne vem kaj še vse, sam pa mislim, da je najboljša obramba napad v pravem trenutku, kot to uči Kraw maga, Alpha sistem in podobno.

Hvala za čas in informacije!

Malenkost upam, da sem ti s tem pomagal pri tvoji diplomi.

Priloga B: Intervju o borilnih veščinah z Borutom Kinclom

Kolikšno število ur je v Enot za specialno delovanje namenjeno treningu borilnih veščin?

V ESD imajo uradno 40 ur borilnih veščin. Toliko je napisano na uradnem razporedu za letno usposabljanje. Vsega je dejansko precej več.

Ali je Kempo-Arnis borilna veščina, ki si jo ti ustvaril?

Kempo Arnis je "moja" veščina. Dejansko je to sistem, ki vsebuje vse zahteve za dosego črnega pasu v Ryukyu Kempu (DKI) in Modern Arnisu (IMAFP), hkrati pa vsebuje še številne vezne elemente, ki veščini povežejo v eno, jih nadgradijo ter postavijo v moderno dobo. Kar delamo je dejansko JKD v svoji najbolj izvorni obliki. Tukaj je precej detaljno opisano: <http://www.kempoarnis.com/default.cfm?Kat=03&jezik=Sl>

Kje si polagal svoje pasove za 2. 6. in 7. DAN?

2. 6. in 7. DAN sem opravljal v Angliji, kjer sem uradno polagal pred: George Dillman (10. DAN RYUKYU KEMPO), Leon JAY (10. DAN Small circle ju jitsu), Gaby Rollof (10. DAN Modern Arnis - Master of tapi Tapi), Ken Smith (10. DAN Modern Arnis - Master of tapi Tapi), ter številnimi drugimi mojstri. Tema je bila integracija vseh treh veščin v eno celovito strukturo ter demonstracija na najvišjem možnem nivoju.